

A decorative border in a light brown or gold color, featuring a repeating pattern of stylized flowers and leaves. The border is rectangular and frames the central text.

ARVID JÄRNEFELT

SOINTULA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ARVID JÄRNEFELT

SOINTULA

KOLMINÄYTÖKSINEN
NÄYTELMÄ

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

Kaikki oikeudet pidätetään.

*Esittämis- ja kääntämisluvat pyydettyä tekijältä
Suomen Näytelmäkirjailijaliiton Toimiston kautta,
osoite: Helsinki.*

*Yhdysvalloissa ja Canadassa on esittämislupa
hankittava mr Lauri Lembergiltä, Duluth, Minn.*

*Copyrighted in U. S. A. 1924 by The Dramatists
League of Finland.*

H E N K I L Ö T.

JOHANNES, yhteiskunnallinen uudistaja, puhuja.

NIINA, hänen vaimonsa.

JEAN BORGSTRÖM (Nanne), arkkitehti.

KOMPA, asianajaja.

JYRKI, entinen ylioppilas, Johanneksen aatetoveri.

AILI, hänen vaimonsa.

ALPERTI, tilallinen Pohjanmaalta.

HUHTIALA, tilallinen Hämeestä.

HYVÄRINEN, tilallinen Savosta.

VÄINÖ, torpanpoika.

EEVA, hänen morsiamensa.

RISTO, työläinen.

V a n h e m p i a v a i m o j a :

1:nen, 2:nen, 3:s, 4:s, 5:s, 6:s.

P o i k i a :

1:nen, 2:nen, 3:s.

T y t t ö j ä :

1:nen, 2:nen, 3:s.

PALVELUSPOIKA (1:ssä näytöksessä).

JENNI, palvelustyttö (3:nnessä näytöksessä).

Työmiehiä, vanhempia ja nuorempia vaimoja, tyttöjä, poikia, lapsia.

- I näytös Suomessa.
- II » Amerikassa.
- III » Suomessa.

Tekijä pyytää seuraavan huomautuksen painattamista teatterien henkilöohjelmiin:

Sointula niminen siirtola on todellisuudessa ollut olemassa Pohjois-Amerikassa, Vancouverissa, Malcolm saarella tämän vuosisadan alussa. Näytelmässä esiintyvillä henkilöillä ei ole kuitenkaan tarkoitettu kuvata tuohon siirtolaan osaaottaneita henkilöitä, vaan ovat näytelmän kaikki henkilöluonteet vapaasti muovaeltuja taiteen tarkoituksissa.

Arvid Järnefelt.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Sali. Perällä, katsojasta käsin vähän vasemmalla puolella ovi avaraan eteiseen. Eteisen vasemmalla ovi, perällä ulko-ovi. Vasemmalla puolella salia, taaempänä ovi, tännempänä uuni, jonka tulensija on avonainen, näiden välissä vanhanaikainen kaappikello, jonka heilurinkäynti on harva ja lyönti kumean matala. Oikealla taampänä ovi, keskempänä flyygeli-piano. Ikkuna perällä. Tämän ja peräoven välillä korkea peililaitte peililautoineen. Sisustus osottaa huomattavaa varallisuutta. Salin ovissa ja ikkunoissa kalliita verhoja, seinissä taidemaalauksia ja gobelinejä, nurkissa veistokuvia, permannolla paksuja mattoja, uhkeita valaistuslaitteita.

Väliverhon auetessa kaikki ovet ovat suljettuina.

ASIANAJAJA KOMPA

perempänä, vähän oikealla, istuu kynä kädessä pappia ja mustepullo edessään satunnaisesti asetetun katteettoman pöydän ääressä. Hänen katseensa ja kynää pitelevä kätensä on kysyvästi suunnattuna Johannesta kohden.

JOHANNES

(*seisoo asianajajaan päin kääntyneenä etualalla vasemmalla*) Ei, ei, luovun naimaosastani, jota en ole pesään tuonutkaan.

KOMPA

(*epäröi kirjoittaa*) Mutta — (*vähän kohottautuen*) hyvä herrasväki, minun on vähän vaikea vieraananne tässä yksin istua. Ettekö suvaitsi...

NIINA

(*seisoo etualalla oikealla*) Valitettavasti en voi vaikeuksianne lieventää. (*Osottaen Johanneksen puoleen*) Mutta...

JOHANNES

(*asianajajalle*) Olkaa hyvä.

KOMPA

Niinkuin suvaitsette. (*Kirjoittaa vähän aikaa, sitten katselee papereitaan, tärkeästi*) Olen sitte viime kerran paljon miettinyt käsillä olevaa avioero-kysymystä, ja ovat muutamat kohdat siinä minulle yhä jääneet hämäräksi. Minun on senvuoksi pakko vaivata herrasväkeä vieläkin muutamilla kysymyksillä.

NIINA

Kysykää, herra asianajaja.

KOMPA

Arvoisa rouva, miksi ette voi suostua matkustamaan miehenne mukana?

NIINA

Minä en voi — minä rakastan taidetta, soitantoa, ystäviä, joiden kanssa voi puhua. Mutta hän tahtoo, että muuttaisimme jonnekin sinne — sinne — Hän tahtoo, että jäisin ikipäiviksi elämään noiden tuollaisten — noiden hänen moukkiensa seuraan. Semmoista en voi. En ikinä!

JOHANNES

(*asianajajalle*) Näette itse, tiemme auttamattomasti haaraantuvat.

KOMPA

(*Niinan puoleen*) Lainopin kannalta voi tähän sanoa vain: vaimo seuratkoon miestänsä.

NIINA

Vai niin se on lainopin kannalta. Entä järjen kannalta? Koko hänen suunnitelmansa on pelkkää tyhmyyttä! (*Johanneksen liikahduksen johdosta*) Niin, niin — minulla on puheenvuoro. Hän aikoo muuttaa maailman. Ah kuinka kaunista! Siirtola — paratiisi ihmisten keskellä. Mutta kun koko sinun ajatuksesi on alusta alkaen pelkkää tyhmyyttä, tyhmyyttä! Viedä satoja ihmisiä vieraaseen maahan, ruveta heidän johtajakseen, kun — kun —

KOMPA

Saanko kysyä, mitä »kun«?

NIINA

Kun ihminen ei osaa itseänsäkään johtaa. — Tyhmyyttä! — Sittenkin ehkä seuraisin miestäni, jos se todella olisi hänen keksintönsä, mutta kun koko juttu on hänen yllyttäjänsä keksimä. Älä keskeytä. Niin juuri, minä en ole velvollinen seuraamaan maailman illettävimmän viettelijän tahtoa. Tuo mies on hänen jumalansa, mutta minä vihaan häntä. Tosin viisas kuin käärme, mutta käärme. Kyykäärme!

KOMPA

Minkä perusteella pidätte miehenne suunnitelmaa niin — niin järjettömänä?

NIINA

Herra jumala, ettekö sitä ymmärrä! He tahtovat perustaa jonnekin maapallon taakse siirtolan, jossa — voi kuinka hullua — lapset kasvatetaan yhteisesti ja ei mikään ole kenenkään ja lapset riistetään äideiltänsä! Ja vielä: — eivät aio käyttää rahaa — aivan noin ilman mitään... Te olette oppinut lakimies. Sanokaa minulle suoraan, ettekö pidä sitä tyhmänä? No? — (*Turhaan odotettuaan*) Onko vaimo lain mukaan velvollinen suostumaan ilmi tyhmyyksiin? (*Taas odotettuaan*) Onko hän velvollinen uhraamaan elämänsä, kotinsa, onnensa, maansa, ystävänsä...? (*Suuttuen omaan heltymiseensä*) Vastatkaa!

KOMPA

Hm. Te unohdatte, arvoisa rouva, että on olemassa suuri, yhä kasvava valtiollinen puolue, jonka aatteet perimmältä tähtäävät juuri samoihin utukuviin, kommunismiin: yhteisyyteen kasvatuksessa, yhteisyyteen työssä, yhteisyyteen omaisuudessa.

NIINA

Jaha, sosialistit.

JOHANNES

(asiاناajajalle) Me tahdomme olla tienraivaajina sosialisteille. Me tahdomme maailmalle osoittaa, että sopusointu ihmisten välillä ei ole enää mikään saavuttamaton utukuva, niinkuin lausuite, vaan toteutettavissa oleva, reaalin todellisuus. Emme voi jäädä kotimaahan. Meidän täytyy päästä täydellisesti eristetyiksi kapitaalisesta yhteiskunnasta. Meidän täytyy päästä kemiallisesti vapaiksi koko tästä räyhäävästä kilpailun ja sorron maailmasta. Me luomme uuden yhteiskunnan keskuuteemme, kuvan siitä mitä Pyhä Luonto on ihmisillään oikeastaan tarkoittanut. Ja kerran ihmiset tarttuvat siihen kuin haaksirikkoiset pelastusvyöhön. Meidän on vain näytettävä maailmalle sellaisen yhteiskunnan mahdollisuus. Ajatella ja lukea eivät kaikki osaa, mutta kuvia jokainen ymmärtää. Meidän on näytettävä ihmisille kuva — tie uuteen sopusointuun, uuteen harmoniaan, uuteen yhtymykseen.

NIINA

Tä-tä-tä-tä-tä... Ja uusi yhtyminen aloitetaan — erolla!

JOHANNES

(kadottaa hetkeksi varmuutensa, sillä ajatus on hänelle uusi, sitten löytää vastauksen) Ellet tahdo eroa, seuraameitä!

NIINA

En ikinä! Seikkailuihin ei yksikään laki voi aviovaimoa pakottaa.

JOHANNES

Siis eroamme.

NIINA

(asianajajalle) Turhaan siinä kirjoittelette, herra asianajaja. Minä en anna eroa.

JOHANNES

Silloin minä otan eron.

NIINA

Sinä et ota!

JOHANNES

Otan!

KOMPA

Rauhoittukaa, ystäväni, molemmat. (Hymähtäen) Lakiasioissa asiallisuus on ainoa. Tunteet hetkeksi nurkkaan.

SOINTULA

JOHANNES ja NIINA

jotka kiihvastuksissaan olivat lähestyneet toisiaan, etenevät jälleen entisille paikoilleen.

KOMPA

(olkaansa kohauttaen) Mikäli voin päättää on tässä tapauksessa eroasia ajettava yksipuolisena. Silloin ei ylimalkaan riittäisyys aviopuolisojen kesken ole riittävä eronaihe.

NIINA

Emme ole ennen näin riidelleet. Mutta nyt ei mene päivääkään... Ja vain tämän tyhmyyden tähden. Miehelläni on kyllä ennenkin ollut mielessä kaikellaisia aatteita ja maailmanparannuksia, hän on melkein sosialisti, emmekä sittenkään ole riidelleet. Mutta nyt tulee tuo inhoittava viettelijä ja nyt he tahtovat ryhtyä muka toteuttamaan — ajatelkaa, todella toteuttamaan sitä — mikä se nyt on? — sitä »sopusointuansa« ja ovat keränneet ympärilleen satoja raukkoja ja aikovat tilata jo laivojakin...

KOMPA

Malttakaahan, arvoisa rouva. Asianajajana minun pitää kysyä teiltä, onko tuo riittäisyys mahdollisesti kehittynyt joskus niin pitkälle, että olisi puhjennut — kuinka sanoisin — ilmeisiin, todistettaviin — minun on vähän vaikea... — sanokaamme väkivaltaisuuksiin?

NIINA

Että olisimme »tapelleet», tarkoittatte. Se on, että siis minä olisin yrittänyt esimerkiksi repiä silmät hänen päästään. Niin, Johannes, kuinkahan sen asianlaita lienee. Silloin ehkä todella voisit ottaa eron.

JOHANNES

(asianajajalle) En ymmärrä tarkoitustanne.

NIINA

(asianajajalle) Juuri ennenkuin astuitte tähän huoneeseen... Mutta minun täytyy kertoa teille, että hän aikoo pitää täällä, tässä salissa tänään kello viisi kokouksen, johon on kutsunut tuon idiootin kaikkine inhoittavine seuralaisineen...

KOMPA

katsoo taskukelloaan ja vertaa seinäkelloon.

NIINA

Puoli viisi... Minä en sitä salli.

JOHANNES

Se kokous kuitenkin pidetään.

NIINA

Se mies ei astu tuon kynnyksen yli!

JOHANNES

Puolen tunnin kuluttua.

NIINA

Ei ikinä!

KOMPA

Mutta malttakaahan, hyvä herrasväki. Siis »juuri ennen tänne tuloani«, kuten sanoitte, — sattuiko välillänne jotakin — väkivaltaisuutta?

NIINA

Sattui.

KOMPA

(valmistuu kirjalliseen muistiinpanoon) Jaha, jaha.

NIINA

(Johannekselle) No, kerrohan.

JOHANNES

vaikenee.

NIINA

Ainakaan en minä ryhtynyt sinua työntämään ulos tästä huoneesta tuonne toiseen.

KOMPA

(heittää toivottomana kynän kädestään) Tjah. — Ei, arvoisa herrasväki. *(Johannekselle)* Ei siis edes mitään väkivaltaisuuksia. Täytyy siis löytää jotakin muuta, mihin perustaa yksipuolinen avioerohakemus.

NIINA

Varmasti jotakin muuta.

KOMPA

Asia, johon nyt aion koskettaa, on kuitenkin äärimmäisen arkaluontoista laatua, joten en tiedä, uskaltaako siihen luvattanne kajota.

NIINA

Leikkauksenalaisen ei auta hävetä. Olkaa niin hyvä.

KOMPA

Ei teillä, arvoisa herra, ole esitettävänä eroon nähden jotakin aihetta tyytymättömyyteen, joka koskisi suorastaan — aviollisia suhteitanne, yhdyselämääne?

JOHANNES

On.

NIINA

hätkähtää rajusti.

JOHANNES

Se juuri onkin erohakemukseni pääaihe. Suunnitelmani ei ole suinkaan pelkkää korupuhetta, ei seikkailuhalua eikä — vielä vähemmän — minkään yllyttäjän vaikutusta, niinkuin tässä on yritetty leimata. Aatetoverini on vain terävä, käytännöllinen kyky. Hän järjestää minkä minä suunnittelen. Hänen apunsa on minulle oleellisesta merkityksestä, hänen alituinen seuransa on minulle välttämätön.

NIINA

on kivahtamaisillaan jotakin sanomaan.

JOHANNES

Puheenvuoro on minun.

NIINA

menee mielenosoituksellisesti istumaan sohvalle, oikealle, ja on lukevinaan sanomalehteä.

JOHANNES

Terävällä järjellään hän tukee ja kannattaa minua, missä tukea ja kannatusta tarvitsen, olkoonpa, että joskus myös hillitsee aatteitteni lentoa. Mutta itse aate on minun, se on tässä sielussa syntynyt, se on vuosikausien kuluessa kehittynyt ja nyt vihdoin kypsynyt, se on ajatuksieni ajatus, se on vereni sykkintä, se on minun elämäni. Ja sen nimessä minä tahdon olla vapaa kaikesta mikä sitoo minua, kaikesta mikä pyrkii kytkemään ajatuksiani, kaikesta mikä on omansa lamauttamaan tarmoani ja jäytämään henkeni voimaa.

NIINA

Että sinä olet suuri puhuja, sen olen aina tiennyt.

JOHANNES

Sen nimessä, sanon minä, tahdon olla vapaa myös sukupuolielämästä, ja ennen kaikkea juuri siitä.

NIINA

(*mielenkiinnolla*) Tuon olisit voinut selittää, myös joskus minulle!

JOHANNES

Sukupuolinen intohimo on käynyt minulle risti-riitaiseksi aatteeni kanssa. En ole sen tarpeessa, se on minulle olematonta, ja velvollisuutena — vastenmielistä.

NIINA

Mutta olenko minä sanallakaan koskaan ilmaissut tyytymättömyyttä sinun pidättyväisyytesi?

JOHANNES

»Pidättyväisyyteeni«! — Se on ainiaaksi! Elän aatteelleni ja päätökseni on olla vapaa ikipäiviksi. Horjumaton, peruuttamaton päätökseni!

KOMPA

Lain kannalta katsoen moinen aviosuhteiden auttamaton rikkoutuminen on kylläkin riittävä eron aihe.

NIINA

(*levottomana*) Ah, te aiotte kietoa minut verkkoihinne, näen sen. Minun täytyy saada apua. (*Menee perälle, viskaa oikeanpuoleisen oven auki*) Nanne, tule tänne!

JEAN BORGSTRÖM

näyttäytyy ovelta, pysähtyy epäröiden kynnykselle.

NIINA

(mennen paikalleen) Tule, tule vain.

BORGSTRÖM

lähestyy Niinaa.

NIINA

Kuule, Nanne, ne aikovat nyt selittää...

BORGSTRÖM

(rauhottavasti, sydämellisesti) Niina! Rauhoitu. Niina. Olen kuullut joka sanan, ei tarvita selityksiä. *(Katsoo ympärilleen)* Mutta esitähän toki.

NIINA

(asianajajalle) Arkkitehti Jean Borgström. *(Borgströmin puoleen)* Asianajaja, varatuomari... *(Ei muista nimeä)* Suokaa anteeksi.

KOMPA

Kompa. *(Käteltyään Borgströmiä)* Olen täällä asianajajan toimessa, ja luvalla sanoen — on hiukan epäoleellista kutsua asianajaja asianajajan eteen. Vaan jos suvaitsette, mielelläni suon paikkani teille. *(Väistyen Johanneksen puolelle)* Jompikumpi.

NIINA

Hän on talon ystävä ja tietää kaikki. Hän selittää teille minun puolestani. (*Kuiskuttelee kiihkeästi Borgströmin kanssa, pyytää rukoillen ja suudellen*).

KOMPA

(*lähestyy Johannesta*) Hm?

BORGSTRÖM

Minulle on yhdentekevää. Hän ei ole lakimies.

KOMPA

(*hiljaa*) Ei noilla kahdella ole keskenään mitään?

JOHANNES

(*pudistaa päätänsä*) En luule.

KOMPA

Vahinko. Lykkäämmekö toistaiseksi?

JOHANNES

Ratkaisun täytyy tapahtua ennen viittä. Olkaa hyvä, jatkakaa.

KOMPA

(*istuu jälleen pöytänsä ääreen*) Niinkuin äsken sanoin, kieltäytyminen aviovelvollisuuksien täyttämisestä on lain kannalta kylläkin riittävä eron aihe.

NIINA

(*levottomana Borgströmille*) Nanne, puhu!

BORGSTRÖM

Rauhoitu toki, eihän tässä ole mitään hätää. (*Asianajajalle*) Olette tietenkin oikeassa. Jos arvoisa rouva haluaisi miehensä aviollisen kieltäytymisen perusteella hakea yksipuolista eroa, hän varmaan sen saisi, vaikkapa vastoin miehensä tahtoa. Mutta en voi käsittää, miten hänen miehensä o m a n kieltäytymisensä perusteella voisi vastoin vaimonsa tahtoa s a a d a eroa?

NIINA

Juuri niin, Nanne, juuri niin! Bravo!

KOMPA

Ette suinkaan te, herra... (*Ei ole muistavinaan nimeä*) herra asianajaja, voine kuvitella, että kukaan aviovaimo olisi suostuvainen avioelämään ilman avioelämää?

BORGSTRÖM

Juuri sitä tässä tapauksessa kuvittelen.

KOMPA

Arvoisa rouva, vastatkaa itse puolestanne: oleteko todellakin tyytyväinen sellaiseen tulevaisuuden perspektiiviin?

NIINA

Aivan.

KOMPA

(paiskaa toivottomana paperisalkkunsä kiinni)

JOHANNES

(melkein rajun kiihoittuneesti) Siinä tapauksessa on kysymys vain joistakin kurjista osakkeista, joita pelkää kadottavasi. Rahat saat pitää kaikkineen, niin kuin jo sanoin. Minä en o s t a vapauttani! *(Asianajalle)* Luovun naimaosastani. Kirjoittakaa eroehtoihin.

KOMPA

(kirjoittaa ahkeraan seuraavan kuluessa)

NIINA

(rauhallisesti ja arvokkaasti) En ymmärrä miksi epäilet minussa noin alhaisia vaikuttimia, jos m i n ä k i n suostun pidättyväisyyteen. Päinvastoin kunnioitan sinua voimasi johdosta, ja pidän sinusta tällaisena enemmän kuin hillittömyytesi aikana. Usko minua, se on vain tuo sinun »aatteesi«. *(Taas kiihtyen)* En voi pakottaa itseäni ottamaan osaa ilmi järjettömyyteen, älä sano mitään, se on järjetöntä! Se on henkistä lyhytnäköisyyttä! Se on hölläpäisyyttä!

BORGSTRÖM

Niina!

NIINA

(Borgströmille) Itse olet sanonut, että ihmisellä joskus aivot pehmenevät! *(Johannekselle)* Se on idiottimaista, mahdotonta, tyhmää, tyhmää, tyhmää!

KOMPA

(ottaa salkkunsa ja nousee)

PALVELUSPOIKA

(virkapuvussa, koputuksen jälkeen sisälle peräovitse)
Muuan herra ilman käymäkorttia.

NIINA

Nimeltä?

PALVELUSPOIKA

Herra Jyrki.

NIINA

Sano herra Jyrkille, ettei hän voi tulla vastaanotetuksi.

JOHANNES

Pyydä herra Jyrki astumaan sisälle.

PALVELUSPOIKA

poistuu.

NIINA

Se mies ei astu tämän kynnyksen yli.

JOHANNES

menee peräovelle, aukaisee sen.

JYRKI

kynnyksen tuolla puolen, katselee epävarmana outoa ympäristöä.

KOMPA ja BORGSTRÖM

kääntyvät tulijaan päin.

NIINA

(ottaa nopeasti revolverin pöytälaatikosta, Jyrkille)
Pysähtykää. En ota täällä vastaan.

JOHANNES

Käy sisälle.

NIINA

(ojentaa revolverin Jyrkiä kohti) Ette astu kynnyksen yli!

BORGSTRÖM

(käy Niinan käteen) Niina! Niina, mitä sinä teet!

NIINA

Heitä hänet ulos! Se mies ei saa tulla tänne, ei saa, ei saa! *(Borgströmin pakottamana kaatuu voimattomana sohvalle, purskahtaen hysteeriseen itkuun. Revolveri jää Borgströmin käteen)*

KOMPA

(Johannekselle) Hetkinen vain ja asiamme on onnellisesti ratkaistuna. *(Jyrkille, joka aikoo peräytyä pois)* Ei, ei, jääkää tänne, hetkinen vain. *(Istuu*

jälleen pöydän ääreen, valitsee salkustaan asiapaperin) Me olemme teidän kanssanne kaksi jäävitöntä todistajaa siihen, että riitaisuudet näiden aviopuolisojen kesken ovat todella — ainakin arvoisan rouvan puolelta — johtaneet ilmi väkivaltaisuuksiin.

NIINA

kavahtaa pystyyn.

KOMPA

(Jyrkille) Te näitte, että rouva ojensi revolverin miestänsä kohden?

JYRKI

Jotakin sellaistaahan tässä tapahtui.

BORGSTRÖM

Revolveri ojennettiin tulijaa kohden. Minäkin olen jäävitön todistaja.

KOMPA

Teidän jäävittömyydestänne ei ole toistaiseksi takeita. Te suutelitte.

NIINA

(huutaa) Minä aion ampua tuota miestä.

KOMPA

Te aioitte ampua..? *(Borgströmille)* Näyttäkää minulle revolveri. *(Ottaa revolverin Borgströmin kädestä, aukaisee lukon, vie Jyrkin nähtäväksi)* Mitä tästä sanotte?

JYRKI

(hymähtäen) Täydet panokset.

JOHANNES

Revolveri on minun.

KOMPA

(tekee Johanekselle vaikenemisen merkkejä. Jyrkille)
Älkää unohtako: »Minä aioin ampua tuon miehen.«

BORGSTRÖM

»Tuota miestä«.

KOMPA

Partitiivi tai akkusatiivi, se on yhdentekevää. Hyvä vain että tekin muistatte. (*Tekeytyvän sovinnollisesti*) Mutta enhän minäkään tahdo olla kova naisväelle. Allekirjoittakaa, arvoisa rouva, tämä asiakirja, se on molemminpuolinen avioerohakemus — (*tarjoaa paperia Niinalle*) — ja me tahdomme unohtaa välikohtauksen.

BORGSTRÖM

(*Niinalle*) Nyt sinun on allekirjoittaminen, Niina.

NIINA

Mitä sinä sanot? Oletko sinäkin minua vastaan!

BORGSTRÖM

Olet menettänyt, Niina rukka. Hän uhkaa ilmiannolla murhayrityksestä.

NIINA

katsoo kauhistuen ympärillensä, käy käsin päähänsä.

JYRKI

Tässä asiapaperi, tässä muste, tässä kynä. Me emme toki ole niin julmia.

NIINA

(Johannekselle) Se ei koskaan voi olla sinun tarkoituksesi.

JOHANNES

Olen jättänyt kaikki asianajajani haltuun.

NIINA

(hetken kuluttua, verkalleen, toivottomasti, ratkaisevasti) Vai niin! *(Menee hitaasti pöydän ääreen, kastaa kynän, mutta käsi vapisee ja hän ojentaa toisen kätensä Borgströmille, sitten allekirjoittaa paperin. Kynä putoaa hänen kädestään)*

KOMPA

(nostaa kynän) Ja vielä tämä avonainen valtakirja.

NIINA

(allekirjoittaa. Johannekselle) Hyvästi, Johannes! *(poistuu Borgströmin tukemana oikealle).*

KOMPA

painaa imukepaineen asiakirjaa vastaan, jonka pistää salkkuunsa.

Seinäkello lyö viisi.

KOMPA

(*katsoo taskukelloaan, tulee Johannesta kohden ja sanoo matalalla äänellä, voitokkaana*) Kello on viisi.

JOHANNES

(*herää masentuneesta lamauksestaan, valmiina tekemään mitä pyydetään.*)

KOMPA

Ei, ei, en tahdo enää kokoustanne viivyttää. Voitte allekirjoittaa toisten, samalla todistamme nimikirjoitukset. (*Jyrkin puoleen*) Minun on kunnia... (*Kättelee Jyrkiä, sitten Johannesta, ja poistuu peräovitse*).

JYRKI

Aika nokkela juristi! Tällaista tulosta en osannut odottaakaan.

JOHANNES

Se oli inhoittavaa! (*Istuutuu raskaasti huokaisien sohvaan vasemmalle*).

JYRKI

(*aikoo aukaista peräoven*) Jotkut heistä ovat jo saapuneetkin.

JOHANNES

Odota hetkinen.

JYRKI

Tänään olen vastaanottanut matkarahat yhteiseen kassaan. Meillä on hyviä uutisia, uusia tulokkaita, yksi perheetön Pohjanmaalta, toinen Hämeestä, lapseton hänkin, kolmas Savon ukkoja, vaimo kakaroinen jää toistaiseksi. (*Kun Johannes ei yhäkään ala virkistyä*) Ovat myyneet maansa ja kontunsa. Lupaavat luovuttaa yhteiseen asiaan joka pennin. Mitäs sanot? — Mikä sinua painostaa? Olethan vihdoin viimeinkin vapaa!

JOHANNES

Olen vapaa, ilman tätä inhoittavaa kohtausta tuskin olisinkaan. Niina sanoi äsken sanan, joka iski minuun syvälle. Putosin maahan kuin lennosta ammuttuna.

Peräovea raotetaan. Näkyy joukko henkilöitä tuloa tekemässä.

JYRKI

Odottakaa.

Ovi sulkeutuu.

JYRKI

Jos sinua nukuttaa, heittäydy tuohon hetkeksi. Meillä on aikaa odottaa.

JOHANNES

(huokaa) Jospa minun sittenkin olisi pitänyt koettaa suostuttaa häntä!

JYRKI

Lähtemään mukaan?

JOHANNES

Millaiseksi ajattelet elämämme silloin muodostuneen?

JYRKI

Oletko järjiltäsi? Hän v i h a a meitä!

JOHANNES

Olisi ehkä oppinut rakastamaan.

JYRKI

(asiaankäyvällä, tarmokkaan ankaralla äänensävyllä)
Mitä hän siis sanoi sinulle?

JOHANNES

Hän oli tavallaan oikeassa. Minä muka tahdon yhdistää ihmiset uuteen sopusointuun, mutta alotan aatteeni rikkomalla välit, eroamalla, epäsoinnulla.

JYRKI

Kuuleppas, onko sinulla tupakkia?

JOHANNES

(hajamielisesti) Tuolla. Tuolla.

JYRKI

(peräoven luona olevan peililaudan ääressä) Oikein. Nämä ovat niitä turkkilaisia. (Sytyttää kiihettämättä, vetää syviä rintasavuja, sitten istuu Johanneksen läheisyyteen tuolinselkää edessään, sanoo teennäisen hillitysti) Hän olisi voinut antaa sinulle vielä paljon ankarampia nuhteita — noin omantunnon asioissa. Sillä eroathan sinä koko tästä maastakin, niinkuin hänestä. (Hetken odotettuaan vaikutusta) Rikothan sinä välisi perin juurin koko tämän kapitalistisen yhteiskunnankin kanssa, joka viheltää sinun aatteillesi.

JOHANNES

Perinjuurin, perinjuurin!

JYRKI

Niinkuin hänkin viheltää.

JOHANNES

(hymähtäen) Viheltääpä todellakin!

JYRKI

Parjaa, vihaa, inhoo sinun aatettasi, joka kuitenkin on sinulle enemmän kuin sinä itse.

JOHANNES

Olet oikeassa. Minä ja aatteeni olemme yhtä.

JYRKI

Mutta istuupa sinussa sittenkin vielä hitunen vanhan maailman hapatusta.

JOHANNES

koettaa huokaista pois tunnelmansa.

JYRKI

Tämä kokous on tärkeistä tärkein. Nyt ratkaistaan kaikki. Valtamerilaiva on tilattu.

JOHANNES

Minä tiedän, minä tiedän.

JYRKI

Kajahuta siis ilmoille paras puheesi!

JOHANNES

Oh, pitääkö minun vielä puhuakin! Tiedäthän, etten voi teeskennellä innostusta.

JYRKI

Juo siis jotakin. Useat näkevät sinut ensi keran. Kevättä, päivänpaistetta, reippautta, toivoa, uskallusta, elämänhehkua on sinun nyt lähdön edellä heihin puhallettava. Enhän minä sellaiseen pysty! (*Menee aukaisemaan peräovea*) Mutta se on tällä hetkellä välttämätöntä. Välttämätöntä!

JOHANNES

nousee, kääntyy pois päin, siirtyy etualalle.

JYRKI

(*avaa oven*) Käykää sisälle, käykää sisälle.

Joukko tietopuolisesti sivistyneempää työ- ja talonpoikaisväkeä miehiä ja naisia, nuoria ja vanhempia, myös joitakuita lapsia astuu sisään hitaasti, malttamatta aluksi tarkastella salin kattoa, seiniä ja kalustoa.

JYRKI

Sisään, sisään vain rohkeasti! (*Uusille tulokkaille*) Terve Alperti, Huhtiala, terve Hyvärinen. Tuossa se on meidän johtajamme.

JOHANNES

Terve tuloa, veljet ja sisaret. Istukaa. Olkaa kuin kotonanne täällä. (*Kättelee jokaista, koettaen puhutella kaikkia*).

JYRKI

Niin, olemmehan kuin samaa perhettä kaikki. Istukaa, istukaa. Ja Leena on tullut oikein matkakisuiheen. Tänne, tänne, noin, noin. (*Kokoo avuliaasti vieraiden kamsut ja nytyt läjään peräseinää vastaan, siirtelee pöydät ja tuolit keskeltä huonetta syrjemmäs*).

I: NEN VAIMO

No eikös sitä lähtöä tehäkin?

JYRKI

Lähtöä, lähtöä, kuinkas muuten. Valtamerilaiva jo tilattuna.

USEAT JOUKOSTA

Valtamerilaiva!

JYRKI

(vetää kartan povitaskustaan kesken muita puuhiaan)
Tässä kartta. Näin mennään. Tästä tuonne. Sitten 22 päivänä valtamerilaivalla Liverpoolista, tuosta kohden. *(Antaa kartan käsistään ja jatkaa järjestyä)*.

ENIMMÄT JOUKOSTA

kokoontuvat kartan ympärille, kurotellen päätänsä.
Syntyy puheen sorina, jossa kuuluu tiheään sanat: »valtamerilaiva«, »22 päivänä«, paitsi muuta matkaan kuuluvaa.

JYRKI

(kun Johannes on kättelyssään pysähtynyt uusien tuloikkaiden kohdalle) Siinä uudet veljemme: Alperti Pohjanmaalta, Huhtiala Hämeestä, Hyvärinen Savosta.

HYVÄRINEN

(Johannekselle) Teitäkö ei myö jo tunnettais. Oho! On niitä teiän kirjotuksianne tok' lehistä luettu. Ja minä ne ossoon ulkoo. Paljon ois meiän seuvuilta tulijoita, kunhan saanevat ensin asiansa selviksi...

JYRKI

No jokos se Hyvärinen on saanut talonsa kaupaksi.

HYVÄRINEN

Eihän myö vielä. Se kun tuota... Mutta saaneehan asiamies jälempänä toimittaa ja vaimo sitte tuopi rahat tullessaan.

JOHANNES

Oikein ajateltu, Hyvärinen. Ensin nähdään, mitä hommastamme syntyy, sitten...

HYVÄRINEN

Syntyyhän se, hyvä siitä tuloo. Vai tämä se on johtajamme. No jo on pulska miehekseen. (*Valmistuu ikäänkuin puhetta pitämään*) Niinkuin Mooses ennen vanhaan vei Israelin lapset Ekyptistä luvattuun maahan...

JYRKI

lyö Hyväristä voimakkaasti olalle. He nauraen sy-leilevät toisiansa.

HYVÄRINEN

On, on meillä luettuna niistä lehistä.

HUHTIALA

(vähän jurona) Meirän on myyty. Vein rahat pankkiin.

JYRKI

(leikillisesti) No aina se hämäläinen varansa pitää.

HUHTIALA

Eikä pirä. Kuitti on. Perille päästyä nostetaan, kunhan nährään.

ALPERTI

(ottaa setelitukon povitaskustaan, antaa Johannekselle)
Uutehen talohon vanhan hinta.

JOHANNES

ottaa rahat vastaan, antaa Jyrkille.

Karttaa katselevan ryhmän puolelta kuuluu naurunremahdus, joka vetää muidenkin huomion puoleensa.

JYRKI

(Johannekselle, joka on jälleen sirtynyt etualalle)
Etkö saa sanaa suustasi!

JOHANNES

Jossakin muualla. Enhän ole enää kotona täällä. Seinät puristavat minua, katto painaa päätäni.

JYRKI

(hillityllä raivolla) Tämäpä on kirottua!

AILI

on vähää ennen ilmestynyt eteiseen, riisunut päällysvaatteensa, tulee sisälle peräovesta, lähestyy varovasti Jyrkiä, joka ei häntä huomaa.

JOHANNES

Puhua innoituksetta on minulle samaa kuin valehdella.

AILI

koskettaa takaa Jyrkiä hihaan.

JYRKI

Niin, tässä saan sinulle esittää nuoren vaimoni.

JOHANNES

Hänkö? Kuule, enhän ole vielä onnitellutkaan sinua. (*Kättelee Jyrkiä, katsellen Ailia, johon rakastuu ensi hetkistä*).

JYRKI

No, no, joutavia! Akkahan se minullakin olla pitää.

JOHANNES

(*ottaa Ailia kädestä*) Onko aikomus seurata mukana?

AILI

On.

JOHANNES

Valtamerten taa, läpi mittaamattomien maanosien.

AILI

Niin.

JOHANNES

Seurata tietymättömään tulevaisuuteen, ehkä puutettakin kärsimään, ehkä sairastumaan, ehkä jäämään vaille lääkärin apua, ehkä — ikävöimään vanhoja kotipolkuja, ystäviä, omaisia? — Silmät katsovat minuun avoimina, riemua täynnä.

MUUT LÄSNÄOLIJAT

ovat vähitellen jättäneet karttansa, kunnes kaikki jännittyneinä kuuntelevat Johanneksen sanoja.

AILI

Teitä seuraan vaikka silmät ummessa.

JOHANNES

Sinuttele minua, sisar. Minä olen Juho. Ja sinä?

AILI

Aili.

JOHANNES

Onpa niitä sentään naisiakin, jotka voivat jotta-kin aatteelle uhrata.

1:NEN, VAIMO

(osottaen ylpeydellä 2:seen vaimoon) On niitä.

Johanneksen ja Ailin kädet erkanevat.

2:NEN VAIMO

on vetänyt kaksi puolikasvuista lastansa eturiviin johtajaa heille osottaakseen.

JOHANNES

(kääntyen 2:sen vaimon puoleen) Jotka jaksavat uhrata vielä lastensakin puolesta! *(Nostaa yhden lapsista syliinsä).*

2:NEN VAIMO

Vai jo uuden setän sylissä! Niin karistamme kurjuudet samalla lastenkin hartioilta, eivät näe viinaa, ei korttia, ei irstautta. *(Itkee).*

JOHANNES

(annettuaan lapsen Ailin syliin, joka hänkin oli kumartunut lasten puoleen) Niin, veljet, sisaret! Vuosisatain kurjuudet me karistamme hartioiltamme! *(Täynnä innostusta)* »Uutehen talohon!« »Uutehen talohon«, sanoi pohjalainen äsken, kun lasi käsiimme talonsa hinnan. Hän uskoo meihin, hän rakastaa meitä, hän sanoo meitä uudeksi taloksensa. Uutehen talohon vanhan hinta! Se ajatus meitäkin innostuttakoon. Pesäeroon vanhasta yhteiskunnasta, pesäeroon, sanon minä! Kaikki siteet armotta poikki, kaikki peräytymisen sillat tuleen! Irti, irti vanhasta! Uutehen talohon!

Mutta mitä tuovat uuteen taloon ne, joilla ei ole ollut vanhaa myydä? Eikö mitään? Koko elämänsä, työnsä, jänteittensä voiman, jota innostus ja toimin-

nanhalu paisuttaa! Minäkin kuulun niihin, jotka eivät tuo uuteen taloon muuta: kaikki siteeni vanhan kanssa olen katkaissut, omaisuuteni olen menettänyt, kohtalo ei ole sallinut minun sitä aatteelleni luovuttaa. Maailma tahtoo pitää omansa. Mutta olkoon niin. Minullakin on siis antaa vain käteni, pääni ja sydämeni. Maailma viheltää, ilkkuu ja nauraa minulle: me muka hukumme omaan yrityksemme, me muka kuolemme nälkään! Eikö joukossamme ole kyntäjiä, kylväjiä?

ÄÄNIÄ JOUKOSTA.

On niitä!

JOHANNES

Me muka jäämme kylmiin, sateitten alle! Eikö siis joukossamme ole kirvesmiehiä!

ÄÄNIÄ JOUKOSTA.

Täällä ollaan!

JOHANNES

Eikö ole suutareita, eikö räätäleitä, eikö seppiä, eikö konemiehiäkin, eikö sahanasettajiakin!

Kysymyksiin kuuluu joukosta yhä innostuvampana: »Täällä ollaan!«.

JOHANNES

Satoja meitä on, ja mekö kylmiin jäisimme! Totta on yksi asia: paljon meille työtä tulee. Mutta

raskaskin työ on meille oleva pelkkää iloa ja riemua. Se ei ole meille oleva kirousta, niinkuin vanhan maailman orjille, jotka kapitaalın kätyripomoja palvelevat. Ei! Meidän työmme on oleva o m a a -työtämme. Kerrankin on työmies saava nauttia työnsä koko tuloksen! Kerrankin hän on tekevä työtä itselensä! Kerrankin maa on oleva ojankaivajan oma, kerrankin metsä hongankaatajan, kerrankin apajasen, joka nuotan kutoo. Kerrankin! Mikä vapah-tava riemu! Turhaanko lintu visertää kesken arkista työtänsä? Turhaanko kiuru kesken pesähommaansa taivaisiin kohooa, suun täydeltä laulaaksensa? Niin mekin! Niin mekin, sanon minä! — Ja vielä maailma moittii meitä, että muka tahdomme eristäytyä oman erikoisonnemme hakuun. Niin kyllä, eristäytyä, mutta vain niinkuin eristäytyy mies, joka korpeen lähtee uutta tietä raivaamaan. Sillä tietä me lähdemme raivaamaan, uraa uutta ihmisten kulkea. Ei auta tässä tiedemiesten viisastelut enää, ei auta opit, ei seulomiset, ei paljon puhumiset. Te o s s a se tie on meidän näytettävä maailmalle. Aattemme toteutus ei tarkoita siis vain itsekästä erikoisonneamme, vain m a a i l m a n onnea! Ei oman itsemme hyväksi, vaan m a a i l m a n hyväksi! Aattemme aateloitsee meidät! — Niin, rakkaat hengenheimolaiset, veljet, sisaret, aattemme on tehnyt meidät toistemme sukulaisiksi. Maailmassa, jonka me nyt jätämme, tekee liha ja veri ihmiset toistensa sukulaisiksi, ja he kokoovat toisilleen perintöjä ja riistävät ja riitelevät. Mutta meidät tekee veljiksi ja

sisariksi aate. Ja kerran näytämme maailmalle, että tämä on korkeampi ja lujempi sukulaisuuden pohja! Veljet, sisaret, yhdessä uskallamme, yhdessä voitamme tai hukumme! Kädet käsihin, sormet sormien lomahan!

Kaikki haltioituneina, riemukkaina kättelevät tai syleilevät toisiaan.

JYRKI

(Johannekselle) Se se vasta puhe oli!

JOHANNES

(ottaa Ailia kädestä) Sinä minulle voiman annoit!

HYVÄRINEN

(osoittaen Väinöön ja Eevaan, jotka ovat rakkaita toisillensa) Mutta mitenäs nämä Väinö ja Eeva vihitään, kun myö jäähään papittomiksi?

KAIKKI

räjähtävät iloisesti nauramaan.

JOHANNES

No, no, kyllä siihen keinot keksitään. Olkaapa toistaiseksi kuin veli ja sarar vain. Siellä sitten häät vietetään!

HYVÄRINEN

Riemuhäät ensimmäiseksi!

NUORET

Hääkokot loimuamaan! Tanssit käymään!

JOHANNES

(*Ailin puoleen*) Ja nyt sinä, nuorin sisareni, annappa nimi uudelle yhteiskunnallemme.

AILI

Minäkö?!

MUUT

Sinä juuri, sinä, sinä!

JOHANNES

Sointuisa nimi sopusoinnullemme.

AILI

(*epäröiden*) No — olkoonpa sitten vaikka — Sointula.

MUUT

(*ihastuen, ei yhtäikaa*) Sointula!

JOHANNES

Hyvä on. Olkoon Sointula!

JYRKI

(*haltioissaan*) Ja eläköönpä »Mooseksemme«! Eläköön!

KAIKKI

(*voimakkaasti*) Eläköön! Eläköön!

TOINEN NÄYTÖS.

Sointulan uusi, vain sisustustöitä enää puuttuva kokoustupa. Pitkä penkki on jo kiinnitetty oikealle seinävierelle. Sen edessä tupapöytä. Vasemman seinävieren penkkiä paraillaan asetetaan. Joitakuita istuinjakkaroita. Lastuja permannolla. Peräseinän molemmilla sivuilla leveät ja korkeat ikkuna-aukot, ruutukehyksiä vielä vailla, keskellä laaja oviaukko, sen edessä ulospäin lähinnä porrassillake pylväineen ja edempänä Tyynenvaltameren lahdeke, jonka vasemmalla puolella näkyy kaukaa pieni saharakennus lautatapuleineen ja siellä täällä työläisasumuksia metsän rinnassa. Oikeanpuoleisessa seinässä suljettu ovi
On kirkas, tyyni iltapäivä.

ALPERTI ja HUHTIALA, molemmat vasemmalla, ja HYVÄRINEN oikealla, lakit päässä, asettelevat ikkunakehyksiä, höyläilevät niitä, kiinnittelevät saranoita, naputtelevat hiljaa. JYRKI, oikealla avopäin, istuu pöydän ääressä uppoutuneena laskelmiin, edessään joukko papereita ja sanomalehtiä,

joita hän tutkii ja toisinaan hermostuneesti vaihtelee. Ulkoa kuuluu karjankelloja, käenkukuntaa, kiekkonheittäjien ääniä ja kauempaa miesääninen soololaulu, jota sekakuoro kerraten säestää. Nuotti: »*Sancta Lucia*« (O dolce Napoli...). Sanat:

SOOLO

»Kas kuinka aallotar
kirkkaana päilyy!
Oi kuinka tuulonen
oksissa häilyy!
Poissa on onneton
maailman myrsky,
poissa on aaltojen
tuskaisa tyrsky.

KUORO

Voi kuink' on sointuisaa,
voi kuinka ihanaa!
Riemuitse armahain
kansa Kalevan!

SOOLO

Tuolla sen kansan
viljavat pellot,
tuolla sen karjan
sointuisat kellot,
Tuolla sen laivat
aaltoja leikkaa,
tuolla sen lapset
lyö kuperkeikkaa!

KUORO

Voi kuink' on . . . j. n. e.

ALPERTI

(huutaa ikkunasta) Töihin, töihin, poiat!

HYVÄRINEN

Antaa nuorten iloita. Taitavatpa sen laulun siten kun johtajamme kaupungista palaa. Semmoisen läksyn oli hän heille lähtiessään antanut.

ALPERTI

Eipä ole nyt kiekonheiton aika! *(Huutaa ankaremmin ja kovemmin)* Töihin!

HUHTIALA

(pehmentäen) Töissä näkyivät olevan vielä kyntäjätkin.

HYVÄRINEN

Se Sointulan laulu on toki minulle kuin pyhä virsi ikään, niin käypi sydämelle ja kyynel kihoo silmään. *(Hyräilee)* »Voi kuinka sointuisaa, voi kuinka ihanaa...« no, no!

Miehet alkavat koota kapistuksiaan.

Jahah, veljet, nythän tämä alkaa osapuilleen olla valmis.

HUHTIALA

istuutuu, panee tulen pömpun nystyräänsä.

HYVÄRINEN

Kunhan ei tuli lastuihin päässe. Tupakastahan se vanhakin tuleen syttyi ja poroksi paloi. Ja silloin jo päätettiin, että nyt ei Sointulassa enää tupakoiakkaan.

HUHTIALA

Ei lähre se tapa enää tän'ikäisestä.

HYVÄRINEN

No, no, kuhan et muien nähen, ettei pahat himot nuoriin päase.

ALPERTI

Tämä talo vakuutetaan Nyyjorkin paloyhtiösä.

HYVÄRINEN

Vielä se mitä vakuutetaan. Parempi ois olla tupakoimatta. Johan sitte taas tultais kiinni siihen kapitaaliseen yhteiskuntaan.

HUHTIALA

Kiinnipä siihen tultiin, kun se lainakin otettiin. Hypoteekissä ovat Sointulan maat. Ja uutta velkaa on Mooses hommaamassa. Alvaria vaan asioissa mannermaalla.

HYVÄRINEN

Se nyt on minkä hätä on pakottanna. Ei, veljet, vahinko tulee, jos on tullakseen.

HUHTIALA

Mikä on Jyrkin mieli tässä asiassa?

JYRKI

Siitä asiasta kai — äänestetään.

ALPERTI

Mutta tämä talo vakuutetaan.

JYRKI

Siihen puoleen minäkin äänestän, kun äänestämään päästään. Vielä kerran sellainen palovahinko ja vielä kerran vakuuttamaton tukkilautta tuuliajolle, niin ollaan hukassa. Näitä hiton laskuja ja numeroita ei selvitä enää mikään. Tuskan hiki nousee otsalleni.

HYVÄRINEN

Kuuleppas, veli Jyrki, Sointulassa asiat puhutaan suoraan. Ei ne nuo laskut sinunlaisellesi älyniekalle vaivaa tuota. Jokin muu asia se sinun mieltäsi painaa.

JYRKI

Jos painanee se, ettet vieläkään ole luvattua talonhintaa suorittanut.

HYVÄRINEN

No nytpä jo suutuit.

JYRKI

(hillittömästi) Puhu sinä Moosekselle siitä »muusta asiasta«, viaton on siihen minun rintani.

HYVÄRINEN

Kah, miksenkä minä puhuisi. Suoraan sanon hänelle, niinkuin sanoin sinullekin.

ALPERTI

Sanoo sen hälle kerta tämäkin poika.

HUHTIALA

Puhuen asiat selvenevät. Parempi suoraan kuin juoruamalla.

JYRKI

(Hyvääselle) Jos sanot, niin tuohon käteen.

HYVÄRINEN

(Jyrkiä kädestä pitäen) No saatpahan nähä, kun hän vain kaupungista palaa, suoraan sanon ja varotan, ihan suoraan.

ALPERTI

(ikkunaan) Tytöt hoi, tulkaa lastut korjaamaan!

JYRKI

(kokoaa paperinsa) Tässä metelissä ei hittokaan numeroita kirjoittele. *(Menee oikealle)*

Lähestyvän nuorison iloisia ääniä.

HYVÄRINEN

Kuulkaapas sitä vikinätä! Kinastelustamme älkööt nuoret saako vihiä. Päivänpaisteena lempeänä on täällä vanhain nuorille säteiltävä. Mitäs sinä Alperti siinä. Jo tulevat.

ALPERTI

Mutta tämä talo vakuutetaan.

AILI

(peräovella) Hei tytöt, uusi kokoussali on valmis!
(Tulee sisälle) Ja kuinka pitkät penkit! Ihanaa!

Nuorisio syöksähtää sisälle, hajoten eri paikkoihin tupaa.

1:NEN TYTTÖ

Valmis, hurraa!

MUUT

Hurraa!

1:NEN POIKA

Nyt tässä kelpaa... *(Sieppaa 1 tytön vyötäisistä, tanssiin vaatien)*

2:NEN ja 3:S POIKA

Tanssimaan, pojat! *(Sieppaavat kukin tyttönsä)*
Ja tintulintulitii...

TYTÖT

vastustelevat.

2:NEN TYTTÖ

Malttakaa, malttakaa!

3:S TYTTÖ

Lastuthan ensin korjataan.

POJAT

No lastut korjataan, mutta sitte...

TYTÖT

Sitte, sitte... (*Toiset lakaisevat lastuja kokoihin, joita pojat nostelevat heidän helmoihinsa, toiset korjaavat miesten kapistukset oikeanpuoleiseen huoneeseen*)

AILI

Tiedättekö tytöt mitä? Pannaanpas tämä tupa kukkiin ja köynnöksiin. Että kun hän tulee...

3:S TYTTÖ

No onpa se Aili iloinen tänään, kun se Juho palaa!

TYTÖT

(*nauravat*) Hyvä, hyvä, kauankos me! — Juostaan hakemaan! — Sepä hauska tuuma! — Ai sitä Ailia!

AILI

No eikös pitäisi?

POJAT

Ensin tanssitaan. — Pyhä lupaus annettiin. — Tanssimaan!

TYTÖT ja AILI

(hetken keskenään kuiskuteltuaan pyrähtävät äkkiä ulos) Ottakaapas kiinni!

POJAT

Petoskauppaa! — Tavoitetaanpas! — Peijakkaat! *(Juoksevat ulos tyttöjen jäljessä)*

EEVA

joka piiloutui tupaan muiden tyttöjen ja poikain juostessa ulos, aikoo livahda ovesta.

RISTO

(joka pojista eroten jäi vahtimaan Eevaa ovipielen taa, ottaa hänet kiinni, aikoo suudella) Ähä, kiinni olet, kyyhkyläinen!

EEVA

(riuhtaisekse irti) Etpäs vielä saanut! *(Juoksee Riston ahdistamana miesten turviin, väistyen toisen takaa toisen taa, sitten pöydän taakse penkille, sieltä koettaa jälleen päästä miesten luo, mutta joutuu kiinni)*

RISTO

No onkos tässä nyt paha olla, tui, tui?

VÄINÖ

(peräovella) Jaha, siinäpä olette molemmat!

RISTO ja EEVA

erkanevat äkkiä.

HUHTIALA

(lähdössä *Alpertin ja Hyvärisen kanssa*) Taisitpa sinä Risto siinä Väinön morsianta nauratella?

RISTO

Oma tämä on.

VÄINÖ

Älkääpäs lähtekö. Nyt näette itse, minkä vuoksi häämme ovat näin pitkälle jääneet. Todistajiksi kutsun teidät.

EEVA

Ettäs kehtaatkin!

HYVÄRINEN

Kumpaakos sinä Eeva oikein rakastat?

RISTO

»Kumpaako«! Johan sen näitte.

VÄINÖ

Mutta minulla on Eevan lupaukset. Johtajan ja Jyrkin edessä naimakaupasta sovittiin. Ja kun ei Sointulassa vihille pääse, niin mitkä valat täällä pitää?

ALPERTI

Vanhasa Kyröösä ennen aikaan poiat puukolla tekivät semmoisista selvää.

HYVÄRINEN

Ei riellä, lapset. Sointulassa asiat ratkaistaan sovussa. Onhan teitä kolme, — äänestäkää.

VÄINÖ

Äänestetään vaan, mutta hetken minä määrään.

HUHTIALA

Taitaa se likka olla välistä sinullekin hellänä.

VÄINÖ

Vai ettei olisi! Niin painaa välistä pänsä olkaani vastaan, kun rantakivellä istumme, katse ulapalla, hiljaa haastelee korvaani ja vastaisen elämämme kuvat eteeni piirtelee.

HYVÄRINEN

Eeva vastatkoon itse omasta kohdastaan: Kumpako sinä rakastat, Väinöäkö vai Ristoa?

EEVA

(vähän kiihkeästi) Jos suoraan puhutaan, niin minähän tuota Väinöä alun pitäin kosinkin. Sellainen väytys se on. Mutta nyt rakastan tätä Ristoa, ja sillä hyvä.

RISTO

Nyt sen kuulitte.

HYVÄRINEN

Rakkaus on kyllä Sointulassa yli kaiken muun.

ALPERTI

Eikö annettu lupaus mitään paina — Sointulasa?

Hetken äänettömyys, jonka kestäessä miehiä kovasti ajatelluttaa.

HUHTIALA

Me ei olla tämän asian tuomareita. (*Panee piippuunsa, jonka sytyttää alkaessaan seuraavan lauseen*)
Mutta eikös Sointulassa ole semmoinenkin laki — oho — (*muistaa nuorten läsnäolon, painaa piipun samuksiin ja pistää takintaskuun*) meinaan semmoinenkin laki, että jos syntyy riita, niin...

HYVÄRINEN

Niin aivan, että jos syntyy mikä riita, niin asia-puolet valitkoot kaksi sovintotuomaria kumpikin, jotka sitten riian ratkaiskaat.

HUHTIALA

Ei ole siihen mutisemista, vaan tuomioon on tyyryttävä.

VÄINÖ

No siihen saatan mennä, jos vaan Jyrki rupeaa minun puolestani.

RISTO

Jyrkikö? (*Kuiskuttelee Eevan kanssa*).

VÄINÖ

Jaa-a, Risto ja Eeva, Jyrki juuri. Ja Alperti toiseksi.

ALPERTI

nyökkää myöntävästi.

RISTO

Sitten Hyvärinen puhukoon meidän puolestamme.

HYVÄRINEN

Ka miksi en minä rupeaisi. Entäpä toiseksi?

RISTO

No jos vaikka tämä Huhtiala.

HUHTIALA

Minä en niihin asioihin koske. Sopikoot keskenään.

ALPERTI

Ei sovintotuomarin auta kieltää.

HUHTIALA

No, jos lain pakko pannaan...

RISTO

Jyrkiä ei me sentään hyväksyttäis.

ALPERTI

Ei vastapuolen miestä jäävätä. Jyrki pysyy.

HYVÄRINEN

Mutta puheenjohtajaksi valitsemme johtajan, kun hän saapuu. Pysykääpäs te nuoret loitommalla, kun me tässä vähän neuvotellaan.

VÄINÖ, RISTO ja EEVA

menevät.

HYVÄRINEN

(hiljaa, huolestuneesti) Sitä Jyrkiä en minäkään oikein... Asia on arkaluontoinen Ailin tähden. Ei pitäisi Jyrkiin ollenkaan koskettaa tässä jutussa.

ALPERTI

Vähemmänkös asia Johannekseen koskee, jota puheenjohtajaksi ehdotit? Kannalleen sama jäävi. *(Menee ovelle oikealle).*

HUHTIALA

Sitä minäkin meinasin sanoa, että... *(sytyttelee piippuaan).*

ALPERTI

(aukasee oven) Tulepahan tänne, Jyrki.

HYVÄRINEN

(kuin olisi sormensa polttanut) Aih, aih, aih...

HUHTIALA

Että tuota noin, meinaten...

JYRKI

(tulee oikealta, ilman papereita) Mikäs nyt?

HYVÄRINEN

Eihän tässä mitään erikoisempaa, vaan se vanha iänikuinen Väinön ja Riston välinen jupakka olisi lopulleennii selvitettävä.

HUHTIALA

Kun ovat, meinaaten, meirät sovintotuomareiksi valinneet.

ALPERTI

Jyrkin Väinön puolesta, ja minut.

JYRKI

(Huhtialalle) Annappas kun vetäsen tuosta piipustasi.

HUHTIALA

antaa piippunsa Jyrkille, istuutuu penkille pöydän ääreen.

HYVÄRINEN

(istahtaa Huhtialan viereen) Mutta mikäpä kiire tällä asialla. Jospa oiskin heittää tuonnemman, kunhan johtajakin saapuu.

JYRKI

(vetäistyyään jonkun syvän rintasarvun) Risto on ajettava Sointulasta ulos. *(Istuutuu pöydän päähän, yhä taajaan sarvutellen).*

ALPERTI

istuutuu penkille Jyrkin viereen, heittää lakkinsa keskelle pöytää.

HUHTIALA ja HYVÄRINEN

paljastavat päänsä. Kaikkī lakit läjään.

HUHTIALA

(pitkän ja vaikean äänettömyyden jälkeen) En ole minä tähän istunut sitä asiata ratkaisemaan, vaan sovinto tuomariksi pyyrettynä.

JYRKI

(ojentaa piipun Huhtialalle) Tuossa, ota piippus. *(Alpertille)* Mekö ollaan Väinön puolesta?

ALPERTI

nyökäyttää päätään.

HUHTIALA

jatkaa vienoa polttamista.

HYVÄRINEN

(mietittyään) Rakkaus ja sovinto olkoot Sointulassa ylinnä tuomarina.

HUHTIALA

Vallankin sovintotuomareilla.

HYVÄRINEN

Muistuu tässä mieleeni valtamerilaiva, kun maat jo oli taaksemme jääneet eikä eessä, ei sivulla muuta näkynyt kuin aavaa ulappaa yltympäriinsä. Ylinnä vain perämies seista jökötti. Ei viittaa, ei karia, mistä suunnan arvoaisi, ei nientä, ei loistoa, aallot vain loiskuu, toinen tullen toinen menen.

HUHTIALA

Mutta tunsipa perämies suunnan, tunki viitoittakin.

HYVÄRINEN

Eessään vain kuin lautasella ikään tuollainen pieni viisari.

-ALPERTI

Kompassiksi sitä sanotaan. Kärki näyttää pohjoiseen.

HYVÄRINEN

No niinpä niin, kompassiksi. Aallot loiskuu mistä milloinnii, mutta kompassin kärki aina pohjoiseen viittaa.

HUHTIALA

Meinaten, ei ota merkkiä erestä, ei takaa, vaan itte kohrastansa.

HYVÄRINEN

Niinpä olkoon Sointulassakin lakina rakkaus ja sovinto. Ihmisiksi! Ihmisiksi!

JYRKI

Senpä sovinnon vuoksi sanoin: joka ei voi Sointulassa elää ihmisiksi, hän täältä lähteköön.

ALPERTI

Parempi riita kuin kiero sovinto.

HUHTIALA

Tätä riitaa, jonka päälle me sovintotuomareiksi asetetut olemme, ei Alperti selvitä niinkuin tavallista rajariitaa, koska naapuri ei salli viemäriojaa peltonsa halki kaivettaa. Syrämen asioita nämä ovat, hienoja kuin verkon säikeet, joita hämähäkki yöllä airanseipäitten väliin kutoo. Ja olenkin minä järin sopimaton mies näine kopukourineni niitä säikeitä tunnustelemaan — katkasematta meinanen. Ei niitä riiralla selvitetä, nuorukaisten ja herkän neiron asioita.

HYVÄRINEN

Johan me tässä riitelemään, lasten lemmenseikkailujen vuoksi! Oho!

JYRKI

(kiivaasti) Sinä tiedät hyvin, mistä tässä on kysymys. Joutavia kieräilet!

MIEHET

jäävät sanattomiksi.

VANHEMPIA VAIMOJA

tulee yksitellen peräovesta, tupaa tarkastelemaan.

HUHTIALA

pistää piippunsa taskuun.

1:NEN VAIMO

Valmishan tämä on. Ja penkitkin jo paikoillaan.

2:NEN VAIMO

Tilavalta tuntuu.

3:S VAIMO

Jaksaneeko yksi muuri talvella lämpimänä pitää. No kun on paljon kansaa koolla.

4:S VAIMO

No on tuossa pöydässä pituutta!

5:S VAIMO

Entäpä tuossa tuvan rakentajat.

1:NEN VAIMO

Kah, kahvitta istua jököttävät.

2:NEN VAIMO

Kun ei huomattu, olisi toki pitänyt vaikka kaljatuopit... Lähdenkö hakemaan? Pian minä ne käyn.

6:S VAIMO

Mutta istuttehan siinä totisina kuin lautakunta käräjäsaarnan aikana.

1:NEN VAIMO

Taisimmekin tulla sopimattomasti, jos miehillä oli mitä tähellistä eessään.

HYVÄRINEN

Ei toki, rakkaat sisaret, tulitte juuri parhaiksi. Meillä oli tässä... (*Katsahtaa Jyrkiin*) Saako tuota sanoakaan?

JYRKI

(*naurahtaen*) Sano, sano.

HYVÄRINEN

Oli tuota esillä pulmallinen kysymys, kaikessa sovussa ja rauhassa, — jota me miehiset miehet, pököpäät, saanemmeko ollenkaan ratkaistuksi ilmar naisten hellää osanottoa.

HUHTIALA

Vallankin kun riita koskee naista.

VAIMOT

(*ovat istuutuneet vieri viereen vasemmalle penkille ja tulevat uteliaiksi viimeisen sanan kuultuaan*) Naista?

4:S VAIMO

(*koettaen saada miehet paremmalle tuulelle*) Ai, ai, kun kohta tupaantuliaisiksi akkain asiat esille!

HUHTIALA

Oikein Eevan asia onkin.

5:S VAIMO

Niinkö sen meidän Eevan?

HUHTIALA

Ei Aatamin.

HYVÄRINEN

Ratkaistavanamme on Väinön ja Riston asia.

1:NEN VAIMO

(pilkallisesti) No onpa siinä ratkaisemista!

2:NEN VAIMO

Ja sellaisen tyttöletukan tähdenkö päänkopua aikamiehille!

VAIMOT

ovat yhtämieltä ja antavat siitä toisilleen tiedon.

HYVÄRINEN

Se vyyhti näyttää kyllä päältä kahtoin sileältä, mutta aukaskeepas! ei päätä, ei perää, kaikki yhtenä mykkyränä.

ALPERTI

Asia on päivääkin selvempi. Kun täällä ei ole vihkijätä, astuu lupaus tilalle. Lupaus on pirettävä.

4:S VAIMO

Ajetaan Sointulasta mokomat Eevat!

ALPERTI

Eeva on Väinön, ei Eevaa ajeta, vaan kun ajetahan, niin ajetahan Risto.

5:S VAIMO

Sitä poika raukkaa? Mitä hän sille mahtaa, että on rakastunut!

HYVÄRINEN

Ja Eevakin puolestaan on Ristoon mieltynyt. Josta nyt näette, rakkaat sisaret, ettei asiaa niinkään vain summamutikassa ratkaista. Tässä on kysymys — periaatteesta, nii-in, periaatteesta!

VAIMOT

alkavat seuraavan kuluessa keskustella keskenään, ensin hiljaisella äänellä, sitten yhä kiihkeämmin ja äänekkäämmin, yksimielisesti, mutta lopulta yhtäaikaa. Heidän keskustelussaan toistuvat usein sanat: »Risto«, »Väinö« ja »Eeva«, »Rauhanhäiritsijä«, »Mitä siitä tulisi, jos...«, »Tänään sitä, huomenna toista«, »Sointulassa«, »Sopusointu«, »Lupaus pitää«, »Erottava Sointulasta«.

MIEHET

kuuntelevat tarkkaavasti Hyväristä.

HYVÄRINEN

Niinpä niin, tämä kysymys on periaatteellista laatua. Johtajamme sanoo kirjoituksessaan... Mutta

se oman lehtemme numero sattuu olemaan povitaskussani. Malttakaapas, kun luen teille sen kohan. (*Ottaa esille pienen lehden povitaskustaan, nousee seisaalleen*) Johtajamme sanoo... malttakaapas... Johtajamme sanoo... (*Löytää kohdan. Vaimojen yltyvän äänekkyuden vuoksi hänen on lukiessaan yhä korottaminen ääntänsä*) Kuulkaa. Näinikäästi: »Vanhan yhteiskunnan kurjat taloutelliset olot pyrkivät estämään ihmistä kohoamasta eläimellistä tasoa ylemmäksi, ristallisoitumasta luonnollisiin, mahtaviin, yhteiskuntaa luoviin muotoihinsa. Mutta« — malttakaapas — »ei ainoastaan« — kuulkeepas tätä — »ei ainoastaan veljesrakkaus ole siellä kätkeyeesensä kuristettu, vaan myöskin su-« (*kääntää lehteä*) — »kupuolirak-« jaha: »sukupuolirakkaus« — kuulkeepa tätä — »Myöskin sukupuolirakkaus on siellä alennettu eläimelliseksi vietiksi, toimeentulosta ja rahasta riippuvaksi ylellisyystavaraksi. Sukupuolirakkaus on luonnon herra. Sen tahtoa vastaan ei mikään mahti ole vielä koskaan rankaisutta rikkonut. Sitä mestaroimaan älkööt mitkään kätet ryhtykö. Se on nostettava yksinmääräväksi, hallitsevaksi voimaksi, se on tehtävä yhteiskunnan kulmakiveksi, se on Sointulassa tunnustettava pyhäksi, se on saatettava valta-asemaansa, se on... «

JYRKI

(*lyö nyrkkinsä pöytään, kavahtaa pystyyn*) Sioille karsinaan minä sellaiset periaatteet heittäisin!

VAIMOT ja HYVÄRINEN

vaikenevat äkkiä. Syvä äänettömyys ja liikkumattomuus.

1:NEN VAIMO

(hiljaa) Ei tässä Väinön ja Eevan asiaa ratkaistu.

JYRKI

Tai koirien valtakuntaan. Siellähän rakastellaan vapaasti ja tappelut ovat luvalliset.

2:NEN VAIMO

(hiljaa) Johan sitä ajattelinkin, mutta tuossa on alla.

Lähestyvien tyttöjen iloisia ääniä.

HYVÄRINEN

Nyt pois myrkkymieli, nuoret tulevat. *(Tulee pöydän takaa vaimojen luo).*

Vaimojen puolella mieliala keventyy hänen sanojensa johdosta. He nousevat seisalleen.

ALPERTI

siiirtyy vasemmalle estääkseen Hyvärisen vaikutusta vaimoihin.

HUHTIALA

seuraa Alpertia piippuunsa katsahtaen, mutta pistää sen jälleen taskuunsa.

JYRKI

jää paikoilleen pöydän päähän, katselee tarkkaavasti oikean ikkunan kautta ulos.

TYTÖT

tulevat kukkineen.

TOISET TYTÖISTÄ

(vaimoille iloisesti) Me kukitamme tämän tuvan.

TOISET

Pojat meni tuomaan koivuja portaille.

AILI

(ulkoa portaille juoksu jalassa) Laivan savu näkyy, Nyt kiiruusti tytöt! *(Tulee ilosta säteillen sisälle, heittää köynnökset tytöille, kääntyy itse kukkia helmassa oikean ikkunan puolelle)* Ja kiertäkää nuo köynnökset...

Mykkä kohta AILIN ja JYRKIN välillä: *Aili huomaa Jyrkin läsnäolon ja äkkiä pysähtyy epäroiden. Jyrki katselee häntä tiukkaan, liikahtamatta jäsentäkään. Ailin kukat valahtavat maahan. Voimatta kestää Jyrkin katsetta hän menee pää painuksissa ensin hitaasti, sitten kiiruemmin portaille. Kaikki keskustelu on laannut vaimojen ja miesten kesken. Useat nuoristakin ovat kääntäneet huomionsa välikohtaukseen ja seuranneet sitä jännittyneen uteliaasti.*

1:NEN TYTTÖ

(oli noussut jakkaralle asettamaan köynnöstä ikkunan yli ja sen vuoksi tilanteesta tietämättömänä)
Mihinkäs sinä Aili menet?

AILI

(portailta, kääntymättä, vavahtavalla äänellä) Lisää kukkia hakemaan. *(Menee alas kiirehtien).*

JYRKI

hetken kuluttua seuraa häntä hitain askelin.

1:NEN VAIMO

(hiljaa muille) Nyt ei Ailille valkene hyvä huomen.

ALPERTI ja VAIMOT

menevät seuraavan kuluessa yksitellen ulos.

HYVÄRINEN

(nuorille) No mikäs tytöt noin nyrpeiksi sai? Eihän tässä mikä! Heleästi vielä päivänen paistaa. Nostetaanpa köynnökset yli oven, ja kun astuu johtajamme uuteen tupaan, käy hän kuin kunniaportista. Niin! Entäs kukat? Sirotellaanpa niitä köynnösten sekaan.

TYTÖT

nostavat sanaakaan sanomatta köynnökset oven ympärille ja kiinnittelevät niihin kukkasia. Toiset ripottelevat korista katajan hakosia permannolle.

HYVÄRINEN

Hei, hei, tuolla jo pojatkin tulivat.

TYTÖT

(*sen kuultuaan vilkastuvat toimissaan*) Mihinkä näitä kukkia vielä? Ruiskukat erikseen. Anna minulle noita leinikkejä.

Höyrylaivan mörähtävä vihellys.

HYVÄRINEN

Nyt sukkelaan, tytöt. Jo juoksevat kyntömetetkin rantaan.

POJAT

(*portailta koivuineen, iloisesti*) Tässä näitä on! Mihinkä näitä pannaan?

HYVÄRINEN

Ka, sitokaa vaikkapa jokaisen tolpan kohalle.

POJAT

sitovat kiireessä koivut pylväisiin iloisesti nauraen ja huudahdellen.

TYTÖT

(*eloisuus ja äänteliäisyys entisellään*) Tässäkö me lauletaan se laulu? Tässäkö?

POJAT

(*ulkoa*) Missä lauletaan?

HYVÄRINEN

No laivasillalla, laivasillalla. Virittäkää laulunne kohta kun maihin astuu. Ja nyt rantaan sukkelaan!

POJAT ja TYTÖT

(*juosten pois*) Rannalle, rannalle! Sukkelaan! Kii-ruusti! Joutuun! Sievään!

HYVÄRINEN

istuutuu väsähtyneenä oikeanpuoleiselle penkille, pyyhkii hikeä otsaltaan.

HUHTIALA

(*on jäänyt istumaan vasemman penkin keskikohdalle, jalat ristikkäin, panee piippuunsa*) Katos kun vaimoväet jätti meirät kahren.

HYVÄRINEN

Ei ois nuorten pitännä saaha koko asiasta vihiä mitään.

HUHTIALA

Olisi toki joku emäntä jäänyt tupaantulijata tervehtimään!

HYVÄRINEN

Ohhoh. Paljon meillä on vielä oppimista Sointulassa.

HUHTIALA

Paljon. Paljon on tavoissamme korjattavaa, onpa tietenkin. Mutta opitaan ajan mennän, opitaan meillä niinkuin muuallakin.

HYVÄRINEN

(*elpyen*) Tuopa puhe on kuin palsamia minun rinnalleni. Ka opitaanhan, miksei opittaisi! Aika sen tekee. Aika, se on, tiiättekö Huhtiala, aika se on niinkuin vuolas virta, joka särmäkkäätkin kalliot sopuisiksi silittää.

HUHTIALA

Aika, aika.

HYVÄRINEN

(*riipotellen loput hakosista permannolle*) Tuntuupa joskus, kun rajut voimat temmeltää, kun tapaukset yhteen törmää ja ihmistä vastaan kaikki pystyyn nousee, tuntuupa että nyt ihmsisydän jo suruun pakahtuu. Mutta annappa ollakaan! Tulee huomen, koittaa ylihuomen, viikko vierähtää: Ka menechän tuo hiljalleen, menee kuin meneekin! Ja jo surunlapsi hymyilee. (*Ottaa lakkinsa, katsoo ulos*) Eivätpä laulaa joutaneetkaan. Joukolla tulevat. No eikö se Huhtiala lähekkään?

HUHTIALA

(*nousee seisaalleen*) Hämeessä isäntäväki tupansa ovella tulijata tervehtii. Jäänmähän tuonne portaille.

HYVÄRINEN

Kah, kun jäät, niin jääne. (*Menee*)

HUHTIALA

painaa piippunsa sammuksiin, ottaa lakkinsa seinältä ja asettuu selin, avopäin oven ääreen portaille.

JOHANNES

(nousee nopeasti käyden portaille, ilakoiva nuoriso jäljessään. Hänellä on hattu päässään, päällystakki avoinna, kukka rinnassa. Iloisesti) No päivää Huhtiala! Uusi kokoussalimme taitaa olla valmis? Kaunis ilma tullakseni!

HUHTIALA

(vähän juhlallisesti, lakki kourassa) Tervetuloa. Ja paistakoon Herran kaunis sää sisällekin, niinkuin paistaa . . .

JOHANNES

astuu tupaan hattu päässä, Hyvärisen seuraamana, katsahtaa ympärilleen kummastuneena, menee hakien oikealle ovelle, jonka aukaisee, ja kurkistaa huoneeseen, pettyen odotuksessaan.

HYVÄRINEN

Tuo puoli se ei ole vielä lopulleen valmiina.

TYTÖT

tulevat pyrähtäen sisälle, 1:sellä käsissään Johannekseen pieni matkalaukku, jonka laskee ovensuuhun, 2:sella kaksi pakettia, jotka tämä asettaa pöydälle.

POJAT

asettuvat ikkunalaudoille tai jäävät portaille.

VAIMOT

tulevat yksitellen.

MIEHET

myös kyntö- ja ajomiehet, päitahihasillaan, jäävät peremmälle.

JOHANNES

(yhä kuin hakien katslee tyttöjen parveen) Tässä ette ole kaikki. Eihän kukaan liene sairaana?

TYTÖT

(melkein yhtäikaa) Aili meni lisää kukkia tuomaan.

JOHANNES

(katsahtaen ensi kertaa ympärilleen) Niin, niin, olettehan koristaneet uuden kokoushuoneemme. *(Ottaa hatun päästänsä)* Taisinpa osua juuri vihkiäisjuhlaanne.

2 TYTTÖ

Ei kuin sinun tuloksesi Aili tahtoi kukittaa.

JOHANNES

(virkistyen) Minun tulokseni? — *(Ottaa päällystakin yltään ja asettaa matkalaukun päälle ovensuuhun)* No kiitos, kiitos, tytöt! Kuinka kaunista, ovi köynnöksissä ja koivuja portaille. Ja mikä ihana ilta, meri päilyy... *(Kätse hakevana muualla)*

I:NEN VAIMO

(*ei ilman syrjätarkoitusta*) Ja Jyrki on hänkin terveenä.

JOHANNES

(*ottaa pöydältä toisen paketeista*) Toin kotimaan postin mukaan. (*Heittää tytöille*) Tässä!

TYTÖT

ilohuudahduksin tavoittavat paketin ja aukaisevat sen malttamattomasti hakien kukin omaa kirjettään.

HYVÄRINEN

On se vanha kotimaa rakas.

I:NEN TYTTÖ

Hyväriselle ensimmäiseksi. (*Kurottaa kirjeen Hyväriselle*)

HYVÄRINEN

(*ottaa kirjeen, näppäsee merkitsevästi sormillaan*) No nyt, pojat! (*Menee kirje kädessä kiirehtien*)

I:NEN TYTTÖ

Mennään jakamaan portaille.

Menevät portaille ja häviävät mikäli saavat kukin kirjeensä.

Postinjaon aikana kuuluu portailta I:SEN TYTÖN ääni: »Helmi Laaksoselle«, »Alina Tihoselle«, »Toini Terholle« j. n. e. sekä kunkin vastaukset ja ilonhuudahdukset: »Minulle!« tai »Tänne!«.

JOHANNES

(on sillävälän avannut toisen paketin, jonka kohottaa voitokkaasti ilmaan) Ja tässä uusi numero leh-
teämme.

VAIMOT

*siirtyvät yksitellen postinjakoon portaille ja vähitel-
len poistuvat.*

JOHANNES

(jakaa lehtiä miehille) Uusia tilauksia on kotimaasta tullut tukuttain, tukuttain! Olen tässä numerossa esittänyt suuren suunnitelman miten lehteä vastedes painatamme. Emme tarvitse enää kapitalistien kirjapainoja rukoilla. Lukekaapa, lukekaapa. Onko kaikilla?

MIEHET

ottavat lehden vähän veltosti vastaan, ensin jääden seisten lukemaan, nojallaan siellä täällä pitkin tupaa, mutta vähitellen siirtyen mukavammin pöydän ympärille, toiset joskus haukotellen, joskus myös kuunnellen seuraavaa keskustelua.

JYRKI

tulee Johanneksen häntä huomaamatta, jää taaemmas.

Portailta ovat kaikki kadonneet.

ALPERTI

(Johannekselle) Onkos sitä uutta lainaa saatu?

JOHANNES

En ole onnistunut.

HUHTIALA

(täytellen piippuaan) Vai ei ole uutta lainaa saatukaan.

ALPERTI

(painavasti) Mitenkäs sitte?

JOHANNES

Ensimmäistä kiinnitystä vaativat kaikki pankit, toisesta eivät tahdo kuullakaan.

JYRKI

Ilman sitä lainaa...

JOHANNES

Jaha, Jyrki. Terve mieheen. *(Ojentaa kätensä Jyrkille)* Miten täällä on jaksettu?

JYRKI

(ojentaa kätensä lyhyeen tervehdykseen) Ilman uutta lainaa, sanon, emme laskuistamme selviä.

JOHANNES

(leikillisen merkitsevästi) Jokohan olisi niin hullusti?

JYRKI

Ei hullummin kuin että vararikko on edessämme.

LUKIJAT

nostavat päänsä, sittemmin alkavat jälleen lukea ja haukotella.

HUHTIALA

sytyttää piippunsa.

ALPERTI

Mettä on myytävä.

JOHANNES

Hongikko on ylpeytemme, sitä emme kaada.

ALPERTI

Kaattavaksi puu kasvaa.

JOHANNES

Maltahan, Alperti. Minulla on hyviäkin uutisia. Ensiksi kerron teille, että aattemme tekee työtään. Tänne on ilmoittautunut paljon uusia tulijoita. Saamme tänne lääkärinkin, tutkinnot suorittaneen miehen. Mitä siihen sanotte? — Sitten: tänne tulee muuan ystäväni, joka soittaa mainiosti, olen ostanut pianon, sen asetamme tähän tupaan ja niin on meillä henkistä nautintoa nuorisollekin, ettei aina vain tanssia ja tanssia. Mitä? — Onpa toivo saada tänne muuan insinöörinkin. No, miehet, mitä sanotte? Sanokaa toki jotain.

HUHTIALA

(hetken kuluttua) Täällä olisi hyvä saara pappikin joskus käymään.

JYRKI ja LUKIJAT

naurahtavat.

JOHANNES

Oliko tuo pistokseksi aijottu?

HUHTIALA

Ei mar ollutkaan, sitä Väinön asiaa minä, kun ei niitä kahta saa millään yhteen kytkettyä.

JOHANNES

Kytettyä? Ei täällä ketään yhteenkytketä. Jotka eivät rakasta toisiaan, erotkoot, ja jotka rakastavat, yhtykööt, siinä kaikki.

HUHTIALA

Kukapa sen aina tietää?

JYRKI

ottaa piipun Huhtialan kädestä, vetää syviä rinta-savuja.

JOHANNES

M i n ä sen tiedän. Jätä vain minun huolekseni.

ALPERTI

Pane sitten liperit kaulahasi.

JOHANNES

tarkastelee hämmästyneenä Alpertia.

ALPERTI

katsoo häntä silmiin, kädet lakkarissa.

JOHANNES

kääntyy katsomaan Jyrkiä, odottaen pahinta.

JYRKI

palauttaa piipun Huhtialalle.

JOHANNES ja JYRKI

mittelevät toisiaan katsein.

HUHTIALA

(juuri ennenkuin Jyrki on räjähtämässä, piippua imien) Ja velkavaroillako ne lääkärit ja insinöörit olisi täällä meininki elättää?

JOHANNES

Minulla on vielä yksi uutinen, se olisi ehkä pitänyt ensimmäiseksi sanoa. Nimettömältä lähettäjältä olen vastaanottanut suuremmoisen lahjoituksen Sointulamme hyväksi.

MIEHET

pöydän ääressä nostavat veltosti päätänsä kuunnellakseen. Joku miehistä sanoo esiintymättä: »Nyt tulee vissiin urutkin«. Toiset nauravat.

JOHANNES

Meillä on kotimaassa tosi ystäviä, sanon minä, ja niiden joukko on laajenemistaan laajeneva. (*Ottaa suuren setelitukon povitaskustaan*) Kas tässä!

MIEHET

(*hyökkäävät kiihkeinä pöydän äärestä*) Rahaa!

JOHANNES

(*heittää rahatukon pöydälle*) Tuossa on, laskekaa itse.

MIEHET

asettuvat pöydän ääreen rahoja laskemaan, äännellen: 10 tuhatta, 8 tuhatta, 15 tuhatta, j. n. e.

ALPERTI

istuutuu vasemmalta puolen nojalleen pöydän reunalle.

HUHTIALA

katselee rahanlaskua seisten ja poltellen.

JYRKI

istuutuu entiselle paikalleen pöydän päähän, ottaa vastaan miesten yhteenlaskemia seteleitä.

JOHANNES

katselee kauempaa vasemmalta, vähän ivallisesti hymyillen.

HUHTIALA

Oli meillä siellä kotipuolella rikas kauppias, rahoja säkittäin. Lienee hän tämän teon tehnyt.

JYRKI

Johan nyt kauppiaat! — 16:ko näitä oli? — Se voi olla paremminkin se Tammisaaren apteekkari, minä luulisin.

JOHANNES

Jos antaja on tahtonut pysyä salassa, jääköön arvoittelemisen. Minullakin voi olla ystäviä kotimaassa.

JYRKI

Yhteensä 40 tuhatta taalaa.

JOHANNES

(innostuneesti) Nyt hankimme oman kirjapainon lehdellemme.

JYRKI

Siitä asiasta kai äänestetään.

ALPERTI

(kääntyen päin Johannesta) Tuommoinen lehti paha, menee se vieraasakin painosa.

JOHANNES

Lehtemme on laajennettava nelikertaisesti.

ALPERTI

Saha on laajennettava neliraamiseksi. Mettää on ostettava, tukit uitettava ennen talven tuloa.

MIEHET

(*hyväksyen, toiset*) Oikein puhuttu! (*Toiset*) Tukit uitettavat. (*Kolmannet*) Saha neliraamiseksi.

ALPERTI

Sinä Huhtialan neuvosta kuokitat uutismaita, ja ostovilja on puolta halvempaa. Ei semmoinen elätä.

MIEHET

Ei semmoinen elätä!

HUHTIALA

Oma leipä ensin. Mutta menkööt miehet tukki-
töihin, viekööt vaikka hevosetkin, me palkkaamme
rahoilla vieraat kyntäjät.

ALPERTI

(*Jyrkille*) Korjaa rahat! (*Muille*) Saha on suuren-
nettava kuusiraamiseksi.

MIEHET

(*innokkaasti*) Saha kuusraamiseksi!

JOHANNES

(*pakottavalla voimalla*) Lehti suurennetaan kuusi-
palstaiseksi!

Äänettömyys.

JOHANNES

Mitä kuulenkaan! Sinä Alperti puhut kuin paa-
tunut metsäkauppias. Ja sinä Huhtiala olet valmis
tänne jo palkkaväkeä tuottamaan! Otatte liikekan-
nalta koko Sointulan. Missä on aattemme? Metsä-
yhtiönäkö me tahdomme kilpailla vanhan maailman
kanssa? Kiroilemaan ja syljeskelemäänkö me olemme
tänne paenneet? Ei, vaan veljeyden tietä maailmalle
raivaamaan. Ei, miehet, lehti suurennetaan, minä en
niinkään vain jätä asiaani.

ALPERTI

Se nährähän.

JOHANNES

katsoo hämmästyneenä Alpertin.

HYVÄRINEN

*(tulee tyytyväisenä, avonaista kirjettä heilutellen, huo-
maa jännittyneen tilanteen, päättään pudistaen, huoles-
tuneena itsekseen) Aih, aih, aih, aih . . . (Pistää kir-
jeen povitaskuunsa)*

ALPERTI

*(Hyväriselle) Puhu hänelle asia, niinkuin lupasit.
(Menee)*

TYTÖT ja POJAT

(tullen Hyvärisen jäljestä) Milloinkas lauletaan?

HUHTIALA

pistää piipun taskuunsa ja kulkee rauhallisena ulos.

JYRKI

yhtyy häneen ja menee.

MIEHET

seuraavat heitä yksitellen.

HYVÄRINEN

(vastaten kysymykseen) Ei nyt, ei nyt. Lauletaan illemmällä. Tuntuukin se laulunne sietävän vielä silitystä. Harjoitelkaapa hiljaa kisakentällä. *(Kun tytöt nyrypistyvät)* No entä karttusille? *(On lyövinään karttua)* »Karttu on kotona, oma nimi kirjassa«?

TYTÖT ja POJAT

(elpyvät) Ruvetaanpas karttusille! Ruvetaan! *(Juoksevat pois)*

HYVÄRINEN

seisoo keskellä tupaa nolona vaikean tehtävänsä edessä.

JOHANNES

(väsähtäneenä ja mietteissään istuen vasemmalla penkillä) Muistatko sinä Hyvärinen, kun me riutuvina ja janoisina vaelsimme tänne jylhän vuoriston poikki? — Ja miehet kantoivat paareilla Leenaa, synnytyskuumeisena? — Ei ollut joukossamme lääkäriä, ei auttajaa. — Silloin minä, viime hetkessä, kokosin kaikki voimani — ja puukolla avasin hänen rinta-

paiseensa. — Muistatko? — Se oli elämäni raskain tehtävä. Se onnistui. Hän elää. Mutta nyt on vielä paljoa vaikeampi leikkaus tehtävä. — (*Kun Hyvärinen vaikenee*) Mikä sinun on?

HYVÄRINEN

Mooses vei Israelin lapset Ekyptin orjuudesta erämaan halki luvattuun maahan. Se oli hänen Sointulansa. Ja hän toi kansan perille, niinkuin sinäkin toit meitä. Mutta Siinain vuorella hän antoi lain heidän syämmiinsä: Ei sinun pitä himoitseman lähimmäises emäntää.

JOHANNES

(*värähtää satutettuna, nousee, itseksseen*) Sinäkin, Brutus!

HYVÄRINEN

Mitä?

JOHANNES

Olipa vain muuan kuningas, jonka rintaan hänen lähin ystävänsä — puoluesyistä — pisti tikarin. Kuoleva kuningas sanoi: Sinäkin, ystäväni!

HYVÄRINEN

Pistipä se tai oli pistämättä. Mutta sinä et ole meille tässä kohin lakia antanut. Sano mikä on Sointulan laki avioasioissa, niin me seuraamme sitä kaikki. Sinä olet johtajamme, jonka on täytettävä laki omasta kohastansa ja sanottava meille.

JOHANNES

Kun hetki on tullut, olen sen sanova.

HYVÄRINEN

Me odotamme, me olemme sitä lakia kipeästi kaivanneet, eikä sen ilmaiseminen enää salli viivytystä.

JOHANNES

(heltyen) Hyvärinen, oletko sinä koskaan rakastanut naista syvästi, vastustamattomasti, taivaat ja maat unohtaen?

HYVÄRINEN

Sitä kysy minun lapsiltani.

JOHANNES

Hyvärinen, minä tiedän, että jos sen lain täytän ja teille ilmaisen, mutta liian aikaiseen, voi kaikki täällä mennä nurin. Sillä sen lain varassa Sointulamme on seisova tai kaatuva.

HYVÄRINEN

Jos kaatuu, niin kaatuu, mutta l a k i meillä olla pitää. Puhun toverien puolesta.

JOHANNES

(hetken kuluttua, päättävästi) Hyvä. Sanon sen teille, ehkä jo ennen auringon laskua. Mutta sitä ennen pyydä Aili tulemaan tänne ja antakaa meidän olla hetki kahden kesken.

HYVÄRINEN

Me olemme sinulle hyvin, hyvin kiitolliset. Kutsun miehet kokoon. (*Menee*)

JOHANNES

on hyvin mietteissään, milloin synkistyen, milloin elpyen hymyyn. Nostaa matkalaukkunsa pöydälle, aukaisee sen, katselee pienen kotelon sisällystä, sulkee laukun, aukaisee jälleen, vetää puoleksi esille jotakin punervaa vaatetta, ja jälleen sulkee, vie laukun oven-suuhun ja asettaa päällystakkinsa ja hattunsa sen päälle. Menee tukkaansa harailleen, ikäänkuin voimia kooten vasemmalle ja lysähtää penkille.

AILI

nousee kuulumattomasti, mutta nopeasti portaille, katsahtaa arasti taaksensa, tulee kynnykselle, kirkastuu, sitten vauhtiensa hiljentäen lähestyy Johannesta, kädet sydämen kohdalle yhdistäen ja ikäänkuin pelokkaasti kysyen.

JOHANNES

(huomaa Ailin, kavahtaa pystyyn) Vihdoinkin, vihdoinkin, Aili! (Ottaa molemmin käsin Ailin käsistä, jotka tämä on nostanut sydämensä kohdalle).

AILI

katsahtaa taaksensa.

JOHANNES

Sinä välttelet minua.

AILI

En . . . en . . .

JOHANNES

Tämän kauniin kukan sain laivasillalla Aililta, mutta — Helmin käden kautta. Ei Ailia missään. Ei täälläkään. Sinä minun päivänpaisteeni! Kun sinut näen, kaikki jälleen on hyvin. Minä rakastan sinua pelotta ja ehdoitta.

AILI

Jospa sinä tietäisit mitä täällä tapahtuu.

JOHANNES

Olen kauan sitten huomannut. Tänään näin itse.

AILI

Hän on tullut niin julmaksi minulle.

JOHANNES

Ja siksi sinä kartat minua, Aili rukka.

AILI

Menisin vaikka mereen, ennenkuin näkisin, että Sointula hajoo minun tähteni.

JOHANNES

Nyt on täällä tehtävä viimeinen, ratkaiseva leikkkaus. Aili, anna minulle siihen voimat!

AILI

Mikä leikkaus? Aiotko jonkun erottaa?

JOHANNES

Ennen kaikkea aion erottaa itsestäni viimeisetkin jätteet vanhan maailman ennakkoluuloista. Ja sitä odotan sinultakin.

AILI

(ihmeissään) Odostat minulta? Mitä?

JOHANNES

Sinunkin on päästävä siitä taikauskosta, että mitkään ihmisten määräämät siteet muka ovat rakkauttamme ylempänä.

AILI

katselee pelokkaasti perälle, aikoo panna oven kiinni.

JOHANNES

Anna vaan oven olla auki. Se se juuri on pääasia tässä. — Kuinka sinä sentään pelkää häntä!

AILI

Olenhan hänen vihitty vaimonsa.

JOHANNES

»Vihitty vaimonsa«, siinäpä se! »Vihitty«!

AILI

Hän, vaikka on karu pinnalta ja minulle julma, rakastaa minua. Et voi aavistaa mitä seuraisi, jos...

JOHANNES

Jos sinä vapautuisit hänestä? Olisihan se onnettomuutta hänelle. Mutta semmoinen on onnettomän rakkauden kohtalo kaikkialla, ei vain Sointulassa. Sille ei voi mitään, Aili.

AILI

Sinä et tunne häntä, hän voi olla pelottava.

JOHANNES

Ja sinä — et rakasta minua.

AILI

Juho!

JOHANNES

Rakkaus on arvossa suurin, ainoa, mutta sinun pelkosi on suurempi rakkauttasi. En usko toisarvoiseen rakkauteen.

AILI

(ikäänkuin herättäen Johannesta) Mutta Sointula, Sointula hajoo!

JOHANNES

Jos Sointula pysyy koossa vain mikäli täällä noudatetaan Mooseksen aviolakeja, niin — hajotkoon.

Ei, Aili. Polvilleen Luonnon Kaikkivallan eteen pitäisi rakastavaisten mennä, kiittäen suuresta lahjasta, joka heille on armossa suotu, ja hurskaassa kiitollisuudessa, pelottomasti, avoimesti, laajakantoisesti, ehdoitta tunnustaa rakkautensa yksinmääräväksi laiksi. Se laki on meidän nyt täytettävä ja Sointulalle julistettava, seiskoon Sointula tai kaatukoon!

AILI

Minä olen vaan tällainen pieni ihmisraukka, joka ei mitään ymmärrä.

JOHANNES

(heltyneellä äänellä) Koeta siis olla tällä hetkellä ajattelematta Sointulaa, äläkä ajattele pelkoasi tai mitä ihmiset sanovat. Sano vain tässä minulle, tässä kahden kesken, rakastatko sinä minua?

AILI

Sen sinä tiedät.

JOHANNES

Mutta mistä sinä itse sen tiedät?

AILI

Etten tietäisi!

JOHANNES

Mutta mistä, mistä sen tiedät?

AILI

No, siitä — siitäkin että aina ajattelen sinua.

JOHANNES

Ja mistä vielä?

AILI

Siitä — siitä että tulen aina niin iloiseksi, kun ajattelen sinua. Eilenkin, kun odotin sinua, syleilin — hullu — rannan koivuja...

JOHANNES

Niin, niin!

AILI

Ja kukat, vaikka hyvin tiedän, että tuuli heitä huojuttaa, minulle vain puhuvat: »Niin, niin!«

JOHANNES

Voi Pyhä Luonto!

AILI

Kuinka en minä sitä tietäisi. Kaikki puhuu sinusta, aallotkin, ja maa ja taivas...

JOHANNES

Aili! (*Syleilee ja suutelee häntä*).

AILI

Juho! Juho! (*Silmät ummessa unohtautuu hänen sylänsä*).

MIEHET

nousevat Hyvärisen johdolla portaille.

VAIMOJA

lukuisasti miesten selkien takana, uteliaina.

Kaikki pysähtyvät.

JOHANNES

Meidän on Sointula!

AILI

(kavahtaa unhotuksesta, kauhulla) Sointula! (Näkee Jyrkin, kirkaisee).

VAIMOJEN ÄÄNIÄ

»Herra siunatkoon!« — »Jesta varjelkoon!«

MIEHET

katsovat maahan.

JOHANNES

(hyökkää ovelle, huutaa) Rakkaus on Sointulassa vapaa!

AILI

Herra Jumala mitä sinä teet!

JOHANNES

Vapaa!

AILI

Voi minua poloista! *(Sortuu).*

JOHANNES

Vapaa!

JYRKI

(tullen tupaan muiden edellä, teennäisen sävyisesti)
Niin, niin, Sointulassa vallitsee »vapaarakkaus«. Nä-
kee sen huutamattakin. *(Ailille)* Mene kotiisi.

VAIMOT

leväivät tupaan.

AILI

tekee pari askelta ovelle päin, pää painuksissa.

JOHANNES

Nyt, Aili, rohkaise mielesi! Pää pystyyn!

AILI

(moittivasti, särkyneesti) Juho, Juho!

JYRKI

(hillittömästi) Mene kotiisi ja lukitse ovi, sanon
minä!

AILI

(säpsähtäen) Menenhän, menenhän minä. *(Menee)*

JOHANNES

(katsoo hänen jälkeensä) Mennyt.

ALPERTI

Niin tekee mies.

HYVÄRINEN

Ei Sointulan mies.

JYRKI

(raivokkaasti) Aioit ajaa ulos minut!

JOHANNES

Rauhoitu, Jyrki. Olen joutunut tappiolle, tunnustan. Toivon sinulle kaikkea hyvää ja — teille muillekin. Ole hänelle sääliväinen. Hän rakastaa sinua. Tuo äskeinen se olkoon vain meidän jäähyväissuudelmamme. Palaan kotimaahani. Siirrän sinne lehteni. Siellä on ankarat ajat ja minua siellä tarvitaan ehkä paremmin kuin täällä. *(Ottaa päällystakkinsa käsivarrelle, matkalaukun käteensä)* Terveiseni kaikille, jotka eivät ole läsnä. Jääkää hyvästi. *(Pätee hatun päähänsä, menee).*

Äänettömyys, liikkumattomuus.

HUHTIALA

Meni se. Sinne meni. Ja kunniaportista.

Vaimojen kesken alkaa levoton supatus.

I:NEN VAIMO

Eikö miehistä kukaan mene saattamaan?

ÄÄNIÄ VAIMOJEN JOUKOSTA

»Pitäisi toki mennä«.

HYVÄRINEN

Minä menen. (*Menee kiiruusti*).

VAIMOJEN KESKEN

Ehkä vielä leppyykin. — Ei lepy. — Meni se varmasti.

ALPERTI

Ja jollei olisi mennyt, olisi ajettu.

Äänettömyys.

1:NEN VAIMO

Sanasi olivat kovat.

JYRKI

Kovat, mutta oikeat. (*Menee*).

ALPERTI

(*reippaasti miehille, jotka seistä jurottavat mietteis-
sään*) Nyt poiat, huomenaamusta mettähän!

MIEHET

elpyvät.

HUHTIALA

Kynnöt on kesken.

ALPERTI

Huomenaamuna neljältä keksit käteen, poiat. Tukinuittoon!

MIEHET

Hei, pojat, tukinuittoon! (*Menevät riemuiten Alpertin ohitse, joka menee viimeiseksi*).

HUHTIALA

Varroppas, Alperti, varro! — Ei kuultelekkaan, perhana!

1:NEN VAIMO

Mikä nyt Huhtialalle neuvoksi, kun kynnöt ja sonnanvetokin ovat kesken?

Muut vaimot huolissaan toistelevat kysymystä Huhtialalle.

HUHTIALA

(*pannen pläppuunsa ja poistuessaan*) Jos näin alkaa mennä, ovat maat jaettavat, ei muuta.

VAIMOT

yymmällä, katselevat äänettöminä toisiinsa, istuutuvat seuraavan kuluessa mikä minnekin.

1:NEN VAIMO

(*selitykseksi*) Kukin näät saa pitää omansa.

2:NEN VAIMO

(*hetken kuluttua*) Niin, joka on talonsa myynyt ja tähän rahansa pannut.

3:S VAIMO

Entäpä työnsä ja häviönsä. Kuka ne mittaa?

MUUT VAIMOT

(alakuloisina) Kuka ne mittaa!

4:S VAIMO

Riita tästä syntyy.

HYVÄRINEN

tulee, voi vaivoin peittää masennustansa, jota tahtoisi salata, istuu muka lehteä lukemaan.

VAIMOT

seuraavat äänettöminä Hyvärisen eleitä.

Kuuluu lehmänkellojen kilinää. Auringonlasku heittää punervan hohteensa maisemaan, portaille ja osaksi tupaan.

6:S VAIMO

(nousee huokaisten) Täytyy tästä joutua lypsylle.
(Portailta mennessään) Se Punikki, se Heluna, se lehmäin se-ee...

1:NEN VAIMO

Eipä leppynytään.

HYVÄRINEN

Huomenna lähtee. Sulkeutui huoneeseensa.

VAIMOT

huokaavat raskaasti.

HYVÄRINEN

(koettaen kohottaa mielialaa) Mitäs te nyt noin? — Ja minulle kun tuli postissa hyvä sanoma. Saan viho viimeinnii vaimoni ja lapseni tänne. Talomme on myyty. Rahat tulossa.

VAIMOT

antautuvat puoleksi leikillään Hyvärisen teennäiseen hyvätuulisuuteen.

1:NEN VAIMO

No nyt vasta Hyvärinen iloon ehti.

HYVÄRINEN

Mutta näitä rahoja ei annetakkaan Alpertille. eheei!

2:NEN VAIMO

Kukas tässä nyt johtajaksi tehdään?

HYVÄRINEN

Hoitakoon Alperti saha-asiat, Huhtiala viljelyksiä ja Jyrki yli kaiken laskuja ja kauppojamme.

3:S VAIMO

Ja valitaanpa me tämä Hyvärinen erikseen akkavaen johtajaksi.

HYVÄRINEN

Ka eikö siinä olekin johtamista? Aina kuivat puut, aina sytykkeitä, entäpä kun laitetaan vielä kellarit kuntoon, ja kiulut ja saavit ja lihatiinut...

ALPERTI

vuoroin nauravat vuoroin huokaavat.

4:S VAIMO

Onkin tässä saatu lihoja perunakuopissa säilyttää.

Sointulalaulu kuuluu kaukaa sekakuorossa laulettuna.

HYVÄRINEN

Kellarit, kellarit, kivikellarit oikein, ja kivinave-tatkin aikaa myöten. (*Tulee totiseksi*).

5:S VAIMO

On siinä Hyväriselle paraiksi puuhaa.

VÄINÖ ja EEVA

juoksevat iloisina portaille,

Vaimojen iloisuus lakkaa äkkiä. He muistavat todellisuuden, huokaavat.

VÄINÖ

(ovella, ihmetellen vaimojen synkistymistä ja ereh-tyen sen syystä) No mitäs te, — tulimme juuri sa-nomaan että sovinnossa me jo ollaan. Ei meidän tähden...

2:NEN VAIMO

Sovinnossa, sovinnossa kyllä t e, mutta...

HYVÄRINEN

(kättänsä nostaen, matalalla äänellä) Hiljaa, hiljaa . . .
Ei lapsille.

EEVA

(kallistaa päänsä Väinön olalle, hiljaa, hempeästi)
Sovinnossahan me ollaan.

He kääntyvät ja menevät kaulatuksin, laulun tahdissa ja portailta alas mennessä yhtyvät siihen duettona. Heidän laulunsa etenee.

I:NEN VAIMO

Mennyttä, mennyttä on Sointulamme, minä luulen. *(Heltyy hiljaa itkemään).*

HYVÄRINEN

Älkää nyt rakkaat sisaret, kyllä tästä vielä . . .
Kun lännessä rusko sammuu, iässä jo nousu kumottaa. Se on vaan tuo laulu . . . sitä kun ei taho kestää . . . itkeä minun täytyy. *(Itkee).*

VAIMOT

nostavat kätensä silmilleen.

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäisen näytöksen sali. Sisustus ja kalustus muuttunut köyhtymystä todistavaksi: permantomattoja ei ole, ei gobelinejä eikä liioin raskaita ikkunaverhoja, joiden tilalla on valkeat harsouutimet ja siirrettävät puoliverhot. Entistä pehmeää kalustoa korvaa kiillotettu koivu. Peilit poissa, paitsi oven ja ikkunan välissä oleva, vastapäätä katsomoa. Valaisuslaitteet vaihtuneet koruttomaan sähköjohtoon. Harvoja, entisyyttä muistuttavia huonekaluja, niiden joukossa kellokaappi entisellä paikallaan ja flyygeli-piano, jonka edessä tavallinen puutuoli. Asettelu todistaa makua.

NIINA

(tummassa puvussa, valkea kannatinesiliina edessä, pieni valkea huivi päässä, asettelee tuoleja vähän toiseen järjestykseen, katselee pää kallellaan, etenee, taas muuttelee) Jenni! Tuleppas Jenni yhdessä nostamaan tätä sohvaa. Jennii!

JENNI

tulee eteisen vasemmasta ovesta ulkopuvussa, vähän epäonnistunut hattu päässä, pysähtyy nolona.

NIINA

(katsomatta tulijaan) Me nostamme sohvan ensin ihan syrjään. *(Katsahtaa Jenniin, kun tämä ei lähesty)* Jaha, sinä olet ulos menossa. Hyvä. Vie tämä paketti samalla Bulevardille 2, siinä on vähän hopeata, he tietävät siellä, ja tämä lappu, ja ota vastaan 400. Bulevardille 2, se sama rouva. — Mutta mikä sinua vaivaa?

JENNI

Ei rouvan pidä nyt vaan suuttua, kun olen vasta kuukauden ollut ja tuli jo tämmöistä.

NIINA

Aiotko muuttaa?

JENNI

Missäs minun olisi parempi olla. Ei minun puolestani, mutta . . .

NIINA

Olen sinuun todellakin hyvin, hyvin tyytyväinen.

JENNI

Ja kun se lakko vaan loppuu . . .

NIINA

Mikä lakko?

JENNI

No palvelijain lakko. Mutta kyllä minä sohvan sentään siirrän.

NIINA

Odota. Ja ette saa mitään tehdä?

JENNI

Ei mitään, ei edes halkoja kyökkiin tuoda, ei mi-tään!

NIINA

No ei tälläkään paketilla ole mitään kiirettä.

JENNI

Joutuu lakonrikkuriksi, jos muut tytöt kantelevat, jaapas!

NIINA

Herranen aika, selvä valtiopetos. Ja minne nyt menet?

JENNI

Muuten vain kävelemään. Mutta iltapäivällä meillä on suuri, suuri lakkokokous, tietääkö rouva: puisto ihan, ihan täynnä ihmisiä, ja siellä puhuu hän itse, se, joka on Amerikasta tullut, kaunis-kaunis mies.

NIINA

Todellakin.

JENNI

Viime kerralla, kun hän puhui Koitolla, ei mahtunut puoliakaan saliin ja hän puhui ikkunasta kadulle, jossa oli mustanaan ihmisiä ja raitiovaunujen oli seisahduminen kadunkulmaan, jaapas.

NIINA

Kuuleppas, Jenni, ollaan nyt kerran niinkuin et sinä olisikaan — niinkuin en minä olisikaan rouva. Tule tänne sohvalle istumaan.

JENNI

Mitä se rouva...

NIINA

Istu nyt vain tähän viereeni. Vaikka leikitään, jos ei muuta.

JENNI

No jos leikiillä...

He istuutuvat sohvalle.

NIINA

Kuule — tuota — mitä hän oikein sanoi?

JENNI

Voi, voi, hän sanoi... ja niin tulisesti hän puhui... hän sanoi... Mutta se on sitte kaunis mies! Ai, ai, silmät palavat ja salamata iskevät ja tukka liehuu...

NIINA

Kuule, minä tiedän hyvin minkä näköinen hän on. Mutta kerroppas mitä hän puhui?

JENNI

No kaikkea vaan... Semmoista noin... Mutta uskooko rouva että maailma kohta muuttuu? että ei mitään palvelijoitakaan enää, kaikilla hatut, ja vaikka paronitar tulisi vastaan, ei muuta kuin — päivää! Kyllä se on vaan niin merkillinen mies, kaikki, kaikki muuttuu. Puistossakin viime pyhänä sanovat olleen ainakin satatuhatta ihmistä kuulemassa, mutta me päästiin sentään ihan eteen. Onko rouva nähnyt sitä miestä ihan, ihan likeltä?

NIINA

Hyvin likeltä. Eikö Jenni tiedäkään, että minä olen hänen entinen rouvansa?

JENNI

Hänen rouvansa! (*Loistavana ihastuksesta, lyö kätensä yhteen*) Hänen rouvansa! (*Nousee seisalleen, täynnä kunnioitusta*) Ja minä kehtaankin vielä samassa sohvassa... Ei mutta, ei mutta, hänen rouvansa!

NIINA

(*päännyökkäyksellä, huulet ummessa*) Yhym, yhym.

JENNI

(äkkiä totisena) Mutta miksi...

NIINA

Niin miksi entinen rouva? Sitä et sinä voi ymmärtää.

JENNI

Niin kaunis mies?!

NIINA

Kuuleppa, otappas tuo hattua päästäsi. *(Nousee)*
Koetellaan toista. *(Menee peilin luo)*

JENNI

Mitä se rouva taas... kyllä tämä kelpaa. *(Seuraa Niinaa)*

NIINA

Tule, tule. *(Muuttaa hattua Jennin päähän).*
Kas nyt sinä olet oikein sievä. Katso itse.

JENNI

(ihastuneena peilin edessä) Mutta vaihdetaanko todellakin?

NIINA

Mitä vielä, tuota pidät sateella, tätä poudalla.

JENNI

(haltioissaan) Kaksi hattua! Päivää!

NIINA

Tai odota vielä. Koetellaan tätä. (*Ottaa toisen hatun hattukotelosta, joka on peililaudalla*)

JENNI

Herranen aika, tuohan on melkein käyttämätön!

NIINA

No, no, odota. (*Sovittaa hatun hänen päähänsä*)
Katsoppas nyt!

JENNI

(*loistavana, peilin edessä käännellen*) Jaapas! Jaapas!

NIINA

Olet todellakin sievä siinä. Saat sen omaksesi.

JENNI

Omakseni! (*Itkee ilosta, kädet silmillä*)

NIINA

Kun eivät olisi nuo kätesi noin punaiset. Vedäpäs käsiisi nämä hansikkaat.

JENNI

(*koettaa turhaan*) Tietääkös rouva, nämä eivät mene, eivät vaikka—kuinka—vetäisin—

NIINA

Älä, älä... Pidä sitten käsiäsi tässä muhvissa. (*Pujottaa käsipuuhkan nauhan Jennin kaulan ympäri*)

JENNI

Ei mutta — jos minä kehtaankaan!

NIINA

Mainiota! Et uskokaan! (*Yhä Jennin pukua laitellen ja nykien*) Oikeastaan en tätä tämmöistä koreutta hyväksy, mutta en voi pidättää, olet tuossa hatussa niin armottoman nätti!

JENNI

(*hyppii ilosta*) Kyllä minä v a a n hyväksyn.

NIINA

Ja nyt, kun hän illalla puhuu, kuuntele tarkemmin, oikein, oikein tarkkaan, ja tule sitten minulle kertomaan.

JENNI

(*ei voi irtautua peilistä*) Panen muistiin joka ikisen sanan! Ja nyt sitä mentiin... Ei mutta, jos täällä on kylmä, minunpa pitää juosta alas kellariin puita tuomaan.

NIINA

Seis, seis, tuossako puvussa kellariin! (*Sormeansa heristäen*) Lakonrikkuri! — Menen itse. (*Alkaa mennä*)

JENNI

(*jäljessä pidättäen*) Ei, ei, rouva ottaisi edes lyhdyn, siellä on hirmu pimeä, rouva kompastuu...

NIINA

(heidän mennessään ovesta) Sano vain kuinka.

JENNI

Ensin vasemmalle, sitten taas vasemmalle, sitten oikealle kolmas ovi, avain kynnyksen alla . . . kynnyksen alla . . .

(Heidän askeleensa ja viimeiset sanansa kajah-televat rappusilta.

JEAN BORGSTRÖM

(tulee jonkun ajan kuluttua ulkoa, ihmetellen että ovi on raollaan, huomaa Niinan päällysvaatteet riippuviksi paikoillaan, ottaa päällystakin yltään, tulee hattukädessä sisäovesta, katselee ympärilleen, näkee Jennin hatun peililaudalla, katsahtaa tyhjään hattukoteloon, ihmettelee, asettaa oman hattunsa peililaudalle ja vie Jennin hatun eteisen vasemmalle ovelle, jonka raottaa) Jenni, hattusi. Ilmoitappas tuloni rouvalle. (Aukaisee oven, kurkistaa sisälle, jättää sinne hatun, sulkee oven, menee oikealle ovelle, koputtaa varovasti, aukaisee kun ei kuule vastausta, kurkistaa, sulkee jälleen, menee ihmeissään nopeasti eteiseen, jossa kääntelee Niinan päällysvaatteita)

KAUPUNGINLÄHETTI

(tulee ulko-ovelle, ojentaa kirjeen Borgströmille)
Täälläkö?

BORGSTRÖM

(katsoo kirjettä) Täällä. Annan kyllä rouvalle.

KAUPUNGINLÄHETTI

Käskettiin tuoda vastaus, onko kotona.

BORGSTRÖM

Joku tulija. Sanokaa »oli«. Rouva tulee kotiin tuossa tuokiossa, koska näkyy menneen ulos vain hattu päässä.

KAUPUNGINLÄHETTI

menee.

BORGSTRÖM

tulee eteisestä etualalle, heittää kirjeen ohimennessään flyygelin kannelle, avaa pöytäalpumin, katselee ihas-tellen valokuvaa, painaa totisena, silmät ummessa kuvaa rintaansa vasten. Kuulee rappusilla nousevia askeleita, panee alpumin pian pois, katsoo uteliaana eteiseen päin.

NIINA

paiskaa jalkanterällä oven auki, tulee halkokantamus sylissä.

BORGSTRÖM

Mitä tämä on?

NIINA

alkaa valtoinaan nauraa.

BORGSTRÖM

Mitä sinä naurat?

NIINA

No kun — silmäsi — pullistuivat —

BORGSTRÖM

(*aikoen ottaa halot Niinalta*) Mutta annahan toki
minun —

NIINA

Ei, ei, pois tieltä! (*Tuo kantamuksensa uuniin
asti, mutta naurun vuoksi pudottaa kaikki halot
maahan*).

BORGSTRÖM

Kovin hyvällä tuulella tänään.

NIINA

No kun on lakko.

BORGSTRÖM

(*menee polvilleen uunin eteen, alkaa asetella halkoja*)
Se on totta, olen kuullut.

NIINA

Mutta osaatkohan sinä? — Pystyyn, pystyyn.
(*Aikoo itse asettaa*) Perälle ensin ohuempia.

BORGSTRÖM

(*torjuen Niinan kättä*) Ja Jenni myös lakossa?

NIINA

Kuinkas muuten. Kaikki yhteistä, tasa-arvoisuus.
(Vähän kiukkuisesti) Ei perälle noin suuria, sanon
 minä. Suuret keskelle!

BORGSTRÖM

(muuttelee halkoja) Tasa-arvoisuus ja erittäinkin —
 tinkimätön vastavuoroisuus keskinäisissä palveluk-
 sissa . . .

NIINA

(jalkaansa polkaisten) Vedä kaikki ulos jälleen.

BORGSTRÖM

(tottelee nöyrästi) Meillä porvareilla on vaikea oppi
 edessämme: oppia tekemään toisen tahtoa, ei niinkuin
 itse tahdomme, vaan niinkuin toinen tahtoo.

NIINA

(epäillen sala-ajatusta) Vaikkako pitäisi toisen tah-
 toa tyhmänä?

BORGSTRÖM

Vaikka.

NIINA

menee mietteissään huokaisten sohvalle istumaan.

BORGSTRÖM

(haloista) Näinkö?

NIINA

Aseta, aseta vaan niinkuin itse tahdot, ja sytytä pian, täällä on kylmä.

BORGSTRÖM

(seuraavan kuluessa panee halot pesään ja puhallellen sytyttää) Tietysti jos käsky on vaan tyhmä eikä käsketä suoraan p a h a a n.

NIINA

Tuo tarkoittaa tietysti minua.

BORGSTRÖM

Ei ollenkaan tarvitse tarkoittaa sinua. Palvelijoistahan me puhuimme. Olemme kasvattaneet itsellemme palvelijatyypin, jolta vaadimme tyhmänkin käskyn tinkimätöntä täyttämistä. No nyt menkäämme koreasti itse samaa tietä. Nyt on tullut meidän vuoro. (Puhaltaa hurjasti).

NIINA

Sinä olet siis sitä mieltä, että minun olisi pitänyt tehdä niinkuin Johannes tahtoi, vaikka pidin hänen yritystään tyhmänä?

BORGSTRÖM

Sitä en ollenkaan tarkoittanut, en sinnepäinkään.

NIINA

Pane käsi sydämelles.

BORGSTRÖM

(pane vvasemman kätensä sydämelleen) No?

NIINA

Olisiko minun pitänyt?

BORGSTRÖM

(vaikeasti, mutta päättävästi) Olisi. Vaikka pidit yritystä tyhmänä, sittenkin olisi.

NIINA

(masentuu, alakuloisesti hymyillen) Voi sinä rakas, rakas, harvinainen ihminen. Minä luulen sinä antaisit henkesi ennenkuin valehtelisit.

BORGSTRÖM

Mutta saanko nyt sanoa jotain käsi poissa sydämeltä?

NIINA

Sano, sano, minä vaan en pane siihen mitään arvoa.

BORGSTRÖM

(kiihkeästi) Mitä ihmettä sinä luonteellasi olisit. Sointulassa tehnyt? Olisit ollut heille suureksi häiriöksi.

NIINA

Olisin ainakin soitellut heille, ja muutenkin... Ehkä hän ei olisi silloin rakastunut toverinsa vaimoon.

BORGSTRÖM

»Ehkä« ja »jos« ja »ehkä« ...

NIINA

Niin, ja se »ehkä« ei lakkaa milloinkaan vaivaa-
masta minua. Siihen minä vanhenen.

BORGSTRÖM

Erotettu vaimo, ja entiselle miehelleen kuitenkin
uskollisempi kuin yksikään eroomaton! Eikä edes
sano rakastavansa!

NIINA

Taas sinä siitä —! Olethan luvannut olla
puhumatta!

BORGSTRÖM

*(tempaisee itsensä alakuloisuudesta, koettaa virkistää
Niinaa)* Apropoo soittelemisesta — olen vihdoin-
kaan saanut käsiini heidän laulunsa sanat, jotka sinulle
lupasin, muistatko? Soita »Sancta Lucia«, minä
laulan ne sinulle.

NIINA

(istuu flyygelin ääreen) Miten se nyt on?

BORGSTRÖM

hyräilee.

NIINA

Jaha, jaha... *(Soittaa alkuakordit)* Äläpäs
pidä kättä olallani. *(Soittaa uudelleen).*

BORGSTRÖM

(laulaa)

»Kas kuinka aallotar
 kirkkaana päilyy!
 Oi kuinka tuulonen
 oksissa häilyy!
 Poissa on onneton
 maailman myrsky,
 poissa on aaltojen
 tuskaisa tyrsky!
 Voi kuink' on sointuisaa,
 voi kuinka ihanaa!
 Riemuitse . . . «

NIINA

(lakkaa soittamasta, surun vallassa) Minä en voi. —
 Miksi, miksi se ei onnistunut heille!

BORGSTRÖM

(synkkänä) En ole koskaan nähnyt sinun olevan mistään niin onneton kuin Johanneksen epäonnistumisesta. Mitä muuta se on kuin rakkautta?!

NIINA

Sinä et ole koskaan ollut psykologi. Tahtoisin päästä vaivasta, joka ei milloinkaan jätä minua.

BORGSTRÖM

Etkö luule, että tuo kaikki olisi hänen kaltaiselleen ollut lopultakin liian pientä? Pikku siirtola josakin kaukana valtameren takana, parisataa ihmistä johdettavana! Tuo on voinut olla hänelle korkein-

taan jonakin kouluna, siipien harjoitteluna laajempiin lentoihin. Olethan nähnyt millä tarmolla hän nyt täällä on ryhtynyt yleisiin asioihin, kuinka häntä kuunnellaan, kuinka suuria ihmisjoukkoja hän ympärilleen kokoo, kuinka...

NIINA

(on kuunnellut kasvavalla innolla Borgströmin sanoja, kavahtaa seisaalleen) Jospa hän todella onnistuu! Voi, jos hän onnistuu!

BORGSTRÖM

masentuu peräti, eikä voi sitä edes peittää. Menee korjaamaan puita.

NIINA

(seuraa uteliaana Borgströmin eleitä, sitten vähän kiusaten) No, Nanne?! Jospa hän onnistuu, sanon minä!

BORGSTRÖM

Et ole myöskään mistään niin onnellinen kuin Johanneksen onnistumisesta.

NIINA

(mielihyvällä) Sinussa ei ole todellakaan tuon vertaa psykologista kekseliäisyyttä.

BORGSTRÖM

Sinä rakastat häntä edelleen, siinä koko psykologia.

NIINA

Sydän on sinulla hyvä, mutta äylläsi et ole Euroopaa hämmästyttävä.

BORGSTRÖM

Jos sanoisin käsi sydämellä, niin sanoisin: älä ole sentään niin varma hänen onnistumisestaan.

NIINA

(nauraa onnellisena) Kuule sinä ystäväni... *(huomaa kirjeen flyygelin kanella)* Mikäs tämä on?

BORGSTRÖM

Unohdin sanoa. Se tuli poissa ollessani. Kaupunginlähetti.

NIINA

avaa kirjeen, hämmästytyy, lukee, vie kätensä sydänalalleen, taas lukee. Kirjettä on pari arkkia.

BORGSTRÖM

(tarkastelee uunin luota huolestuneella uteliaisuudella Niinan kasvojen ilmeitä) Niina?

NIINA

Ah, anna minun lukea. *(Salaa tunteitaan, kääntymällä pois päin)*

BORGSTRÖM

Johannes? !

NIINA

(ohimennen) Niin, niin. *(Jatkaa lukemista)*

BORGSTRÖM

(nousee uunin luota, katsoo yhä Niinaan) Minä lähdän, Niina.

NIINA

Ah, lukisinhan mielelläni tämän kirjeen sinullekin, mutta siinä on paljon personallista... Tässä on jotakin ihmeellistä. Olisikohan hänessä tapahtunut jokin muutos...

BORGSTRÖM

(vähän katkerasti) Hän ehkä katuu.

NIINA

Ei juuri sitäkään, mutta niinkuin hänellä olisi — kuinka sanoisin — jokin uusi suunnitelma... En voi ollenkaan ymmärtää...

BORGSTRÖM

No sehän ei pitäisi olla vaikea ymmärtää.

NIINA

(tosissaan) Ymmärrätkö sinä?

BORGSTRÖM

Hän rakastaa sinua edelleen, niinkuin sinäkin häntä.

NIINA

(salatulla kauhulla) Jospa hän todella ehkä aikoo uudestaan kosia minua!

BORGSTRÖM

Sinä olet suostuva?!

NIINA

Ah, Nanne, sinun pitäisi tukea minua, mutta sinä päinvastoin heikennät, yhä vain heikennät. Minun täytyy. Itseni tähden, hänen tähtensä, sinun tähtesi, kaikkien ihmisten tähden. Voi Jumalani!

BORGSTRÖM

Minä lähden.

NIINA

Lähdet! Seisahdu! Onhan tässä miettimisen aikaa. Hän lopettaa kirjeensä: ... *(lukee kirjeestä)* »En tahdo pyytää kirjeellisesti vastaamaan, mutta jos lähetin kautta ilmoitat olevasi kotona, saavun kohta puheillesi.« — Onneksi en ollut kotona.

BORGSTRÖM

Minä taisin lähetille sanoa, että sinä olet kotona.

NIINA

(kauhistuen) Herra Jumala! *(Huiivi pois, kädet tukanlaitteissa)*

BORGSTRÖM

Hän voi olla täällä tuossa tuokiossa.

NIINA

juoksee ulko-ovelle, jonka lukitsee.

BORGSTRÖM

(menee vasemmalle) Minä menen keittiön kautta.

NIINA

Et saa lähteä, et mitenkään.

BORGSTRÖM

Niin, niin, tietysti sinun täytyy ehtiä — *(merkitsevästi)* pukeutua!

NIINA

No, niin, niin, pukeutua. Enhän minä todella tässä asussa voi ottaa häntä vastaan. *(Hyvin pyytävästi)* Jää siis, jääthän!

BORGSTRÖM

Asianne on kahdenkeskeinen. Minä en voi missään asussa jäädä.

Sähkökello kilisee keittiössä.

NIINA

(huudahtaa säpsähtäen, sitten kuiskaamalla ja suudellen Borgströmiä poskille) Nanne, rakas, rakas, jääthän sinä, jääthän sinä!

BORGSTRÖM

Hyvä, hyvä, minä jään.

NIINA

juoksee oikealle, pelokkaasti ulko-ovelle katsellen.

BORGSTRÖM

järjestelee tuoleja paikoilleen.

Sähkökello kilisee uudelleen.

BORGSTRÖM

kiirehtimättä, seisahdellen mennessään perälle sulkee keittiön oven, sitten aukaisee ulko-oven.

JOHANNES

(vähän laihtuneena kasvoiltaan, mikä tekee piirteet terävämmiksi, silmissä entistäkin tarmokkaampi ilme, astuu ulko-ovesta eteiseen, peittää hämmästyttään Borgströmin odottamattoman läsnäolon johdosta. He tervehtivät toisiaan) Oo, — Borgström! Ilmielävänä! Edelleen vain talon uskollisena ystävänä?

BORGSTRÖM

Edelleen ja — v a i n.

JOHANNES

(päällystakin ripustamisen johdosta) Kiitos, kiitos, kyllä minä itse, — (naurahtaen) tuttuja paikkoja! (Saliin katsahdettuaan, ennen sisääntuloa, vähän oudoksuen) Kotona?

BORGSTRÖM

Kotona. Tulee aivan hetken kuluttua. (*Kädenliikkeellä pyytää istumaan*)

JOHANNES

(*jää seisomaan, katselee kummastellen huoneen muuttunutta sisustusta*) En tunne tätä entiseksi. Kaikki — kaikki muuttunut aivan toiseksi. Tuo piano on melkein ainoa...

BORGSTRÖM

Olot ovat myös muuttuneet toisiksi. Hän on vuokrannut vain kaksi huonetta, tämän ja tuon.

JOHANNES

»Vuokrannut«? Onko hän myynyt tämän talonsa?

BORGSTRÖM

(*ihmetellen kysymystä*) Mutta — onhan tietenkkin. Ja jotensakin onnistuneesti.

JOHANNES

Mutta miksi entinen uhkea kalusto on vaihdettu tähän koruttomuuteen?

BORGSTRÖM

No, arvatenkin samoista aatteellisista syistä.

JOHANNES

Aatteellisista syistä? — Niina?

BORGSTRÖM

Niina. En ole nähnyt tämän maakamaran päällä toista ihmistä, joka yhtä räikeällä antaumuksella uhrautuisi aatteelle kuin Niina.

JOHANNES

(*katsoo Borgströmiin pitkään ja vetää suunsa ylpeään nauruun*). Anteeksi — tuo on minulle jotensakin — uutta.

BORGSTRÖM

Uutta?! Minä en voi käsittää...

JOHANNES

(*keskeyttäen*) Mutta tietysti jos hänessä sellainen muutos todella on tapahtunut, olen minä ensimmäinen siitä iloitsemaan.

BORGSTRÖM

En parhaalla tahdollakaan voi ymmärtää, miten...

JOHANNES

Ja minä sanon vielä enemmän: se lisää onnistumisen toiveitani eräässä minulle ylen — ylen tärkeässä asiassa, jota varten olenkin nyt täällä.

BORGSTRÖM

(*masentuneena*) Toivotan onnea!

JOHANNES

(katselee jälleen ihmetellen huonetta, toivehikkaasti)
Vai niin! Vai niin!

NIINA

tulee oikealta, pysähtyy jonkun matkan päähän.

JOHANNES ja NIINA katselevat hetken toisiaan. BORGSTRÖM vääntelee, tietämättä minne poistua.

JOHANNES

Olen tänään sinua jo puhutellut kirjeessäni ja toistan tervehdykseni.

NIINA

Ei ollut tilaisuutta vastata... *(ojentaa kätensä, jota Johannes suutelee, sitten osoittaa istumaan)* Ole niin hyvä.

JOHANNES

katsahtaa Borgströmiin.

BORGSTRÖM

aikoo poistua keittiöön.

NIINA

(osoittaen Borgströmiä istumaan) Nanne!

Istumisesta ei tule mitään.

NIINA

(Johannekselle) Vieläkö me, niinkuin viimeksi, yhä jatkamme vastakkain-seisomista?

JOHANNES

naurahtaa.

He istuutuvat, Niina sohvalle, Johannes tuolille.

NIINA

siirtää kädellään vasemmalla olevaa tuolia, odottaen Borgströmiä istumaan.

BORGSTRÖM

(käsi suun ohella, Niinalle) Teetä!

NIINA

nyykäyttää päätänsä Borgströmille.

BORGSTRÖM

menee keittiöön, sulkee oven jälkeensä.

JOHANNES

Olet siis vaivautunut lukemaan pitkän kirjeeni?

NIINA

Olen lukenut, Johannes. Mutta tunnustaakseni en ole kaikkia kohtia ymmärtänyt.

JOHANNES

No niin, tavallaan olenkin jo saanut odottamattoman, ilahduttavan vastauksen pääasiaan — lyhyestä keskustelustani Borgströmin kanssa juuri äsken. — Kummastelet? Tätä muutosta koruttomuuteen päin en voi selittää muuten kuin...

NIINA

Ah, siitähän sinä. Minä pyydän, älkäämme kajotko siihen asiaan.

JOHANNES

Mutta se on juuri pääasia, Niina hyvä. Se osoittaa minulle, että sinä et enää ole minun aatteilleni yhtä vieras kuin silloin. Ja niin on eripuraisuutemme perussyö poissa.

NIINA

Olen todella vilpittömästi surrut epäonnistumistasi Sointulassa.

JOHANNES

Minun epäonnistumisestani on varhaista puhua. Olisinko jäänyt sinne johtamaan kourallista ihmisiä, kun minun on täällä johdettava miljoonia! Kumouksellinen henki on nopeasti leviämässä. Murhia, terroristisia tekoja, joista minun aikoinani ei olisi voitu uneksiakaan! Oh, porvarit eivät aavista mihin he kansaa opettavat! Minä aion nousta tätä kaikkea vastaan! *(Hän nousee jatkamaan seisoltaan)*

Kalevan kansa ei saa mennä tuota vanhentunutta, iänikuista veritietä! Minä tukehduan kätkeyeeseensä sellaiset oireet. Mutta mitä voin aikaansaada pikku lehdelläni, joka ilmestyy vain kerran viikossa? Suut silmät täyteen ehditään minulle puhua, ennenkuin pääsen sanani sanomaan! Olenhan joutunut jo sosialistienkin viholliseksi. Mutta odottakaa, odottakaa! Aion nyt perustaa suuren jokapäiväisen lehden, toinen, toinen Sointula on siitä syntyvä! Mutta pankit ovat sulkeneet minulta ovensa ja ankara kiihoitus käy minua vastaan harhaanjohdetun työväestön puolelta. Aineellista tukea saadakseni on minun siis varakkaiden yksityisten joukosta löytäminen henkilöitä, jotka eivät vielä ole kaikelle aatteellisuudelle kylmenneet. Ja niin minussa on syntynyt rohkea ajatus kääntyä — sinun puolesi, Niina.

NIINA

Minun?

JOHANNES

Kun nyt sinussakin on tapahtunut suuri käänne aatteellisuuteen päin ja kun perussyy eripuraisuus-
suuteemme...

NIINA

Mutta, rakas Johannes, tämä koruttomuus ei johdu ollenkaan aatteellisuudesta, vaan suorastaan köyhyyden pakosta.

JOHANNES

Köyhyyden? Borgström sanoi, että möit tämän talon jotensakin onnistuneesti?

NIINA

(nousee seisaalle, tuijottaa ihmeissään Johannekseen)
Etkö ole siis tähän päivään asti vielä arvannut, että tuo nimetön rahalähetys Sointulaan oli minulta?

JOHANNES

Sinulta?! — Talon hinta?

NIINA

Talon hinta ja vähän muuta lisäksi.

JOHANNES

Se oli tyhmästi.

NIINA

Enhän tiennyt, että nyt sinä vuorostasi pidät yritystä tyhmyytenä.

JOHANNES

Ah, Niina, se oli tyhmyyttä vain siksi, että oli suunniteltu niin mitättömän pienessä asteikossa. Sinä et voi ymmärtää näitä asioita. Miljoonat, sanon minä, miljoonat ihmiset sisimmässään ovat kyllästyneet sotiin ja vallankumouksiin ja kaipaavat sopusointuista yhteiselämää. He ovat kuin hajoitetut lampaat. Heiltä puuttuu yhdysside. Minun lehteni

on sen heille antava. Minä en ole jättänyt aatettani uuden elämänmuodon luomisesta. Minun vain täytyy, täytyy saada ensin oma äänenkannattaja. (*Yhä enemmän kiihoittuen omista sanoistaan*) Ja minä olen sen saava! Miksi minä elän, ellen sytyttääkseni muihin sitä tulta, joka palaa omassa rinnassani! Ellen sytyttäisi, se polttaisi minut poroksi, poroksi! Mutta minä särjen esteet tieltäni, minä kukistan vastustajani, minä otan heistä ylivallan, minä...

Seinäkello lyö viisi.

JOHANNES

Vanha kellomme! — Viisi. — Minun on lähteminen.

NIINA

Jospa tietäisit, kuinka kipeätä minun tekee, kun en voi sinua auttaa!

JOHANNES

No se ei ole niin vaarallista, Niina. Niitä on muita.

NIINA

Minäkin voisin neuvoa sinulle erään rikkaan ja kauniin lesken.

JOHANNES

(*leikillä*) Sepä kuuluu joltakin. Mutta älä sure. Minä onnistun. Raha tulee! Mutta nyt minun täy-

tyy lähteä. On suuri, tärkeä kansankokous. Tunnen olevani hyvissä voimissa. Tänään olen ukkosena jyrisevä!

NIINA

(kätellessään Johannesta ja seuratessaan häntä eteiseen) Toivon sinulle kaikkea menestystä, Johannes.

JOHANNES

(kiireellisesti vetäen ylleen päällystakkia) Älä ole enää pahoillasi tuosta. Kyllä minä pistäydyn joskus sinulle kertomassa, miten asiani edistyy. *(Hymyillen huiskuttaa ovesa kättä, katoa).*

NIINA

(ilon ja kyynelten vaiheilla palaa eteisestä, seisahtuu, lähettää kuumia lentosuukkoja keittiön oveen päin ja sanoo hiljaa, onnesta väräjäväällä äänellä) Nanne! Nanne! *(Menee ikkunalle, avaa sen raolleen ja katselee alas kadulle).*

BORGSTRÖM

(tulee keittiöstä, kolme lasillista höyryävää teetä tarjottimella) Mitä tämä on? *(Asettaa tarjottimen pöydälle, katsoo ihmeissään Niinaan).*

NIINA

(kääntämättä huomiota Borgströmiin) Menee, menee.

BORGSTRÖM

Saanko toivottaa onnea?

NIINA

(*katsahtaen Borgströmiin, rakkaudella*) Saat, saat, Nanne. (*Taas katsoen kadulle*) Ajatteles, hän ei tiennyt, että m i n ä olin lähettänyt rahat. Hän olisi tarvinnut ne uuteen lehteen.

BORGSTRÖM

Se oli todellakin odottamatonta: ei saanut si-
nulta ja sittenkin k o s i sinua!

NIINA

(*tulee ikkunalta, pilaan valmiina*) No ei ihan vielä, mutta hän lupasi käydä toisten.

BORGSTRÖM

(*huokaa vapautuneesti*) Niina parka, luulen kyllä, että saat o d o t t a a. Olisit kai suostunut, jos olisi kosinut. — Käsi sydämellä, Niina!

NIINA

(*käsi sydämellä, totisena, hiljaa*) Olisin.

BORGSTRÖM

(*masentuneena*) Rakkaudestako?

NIINA

En, vaan — uskollisuudesta. Mitä tulisi, ellei olisi uskollisuutta? Ei ainoastaan Sointulasta, vaan koko maailmasta? (*Taas pilalla*) Mutta hän ei kosinut eikä tule milloinkaan kosimaan. Mitä sinä oikein ajattelet hänestä?

BORGSTRÖM

(*kiihkeän voimakkaasti ja kovaäänisesti*) Semmoisestako miehestä, joka... joka... tulee ja joka lähtee, kun ei saa rahaa...

NIINA

Nanne, Nanne, käsi sydämelle.

BORGSTRÖM

Oh, mitä minun pitää taas..!

NIINA

Sano vaan m i m m o i s e s t a miehestä.

BORGSTRÖM

(*nöyrtyen jälleen hiljaiseksi*) Hän on pohjaltaan jalo mies. Hän ei ole koskaan tavoittanut rahaa muuta kuin palvellakseen aatettaan. Mutta...

NIINA

Mutta?

BORGSTRÖM

Ei, ei, en minä mitään. Mutta hän vain ei ole meidän tyyppimme. (*Vaivaloisesti valiten sanojaan*) Hänelle on rakkaus toisarvoinen asia. Väli toisen ihmisen kanssa ei ole hänelle korkeinta. Aate ikäänkuin pilaa häntä, no e s t ä ä häntä, estää tunnustelemasta asioita tarpeellisen syvältä, eli ymmärtämästä mitä sopusointu ihmisten välillä oikeastaan on.

NIINA

Toisin sanoen, sinun mielestäsi hän ei siis voi onnistua minkään uuden Sointulan luomisessa?

BORGSTRÖM

Tietysti minun pitää puhua totta, mutta käsi sydämellä en voi myöskään pahoittaa sinun mieltäsi.

NIINA

(tullen Borgströmiä lähelle ja hermostuneesti leikkien hänen sormillaan, levottoman huolestuneena) Katsos, minä en oikeastaan tarkoittanut semmoista onnistumista, josta sinä puhut, en sitä »semmoista« ... vaan että hän itse vain yleensä saavuttaa tarkoituksensa ja tulee tyytyväiseksi... Näetkös, *(yhteen ääneen toistaen Johanneksen sanoja)* »kumouksellinen henki leviää arveluttavasti työväestön keskuudessa« ja että hän ne kukistaa ja noin... semmoista minä tarkoitan. Sanalla sanoen, että hän yleensä saa lehtensä perustetuksi, luuletko?

BORGSTRÖM

(huokaisten) Ah, Niina. Nyt sanon sinulle jotakin, josta en aio missään, en missään tapauksessa perääntyä. Minä autan häntä. Minä annan hänelle rahani. Ja perustakoon hän lehtensä.

NIINA

(innostuneena, onnellisena) Nanne!

BORGSTRÖM

(*murheellisena*) Kuinka pohjaton onni kuvastuu sinun kasvoillasi! (*Kääntyy pois päin*).

NIINA

(*liikutettuna*) Sinä rakas, rakas ihminen!

BORGSTRÖM

(*tarmokkaan ankarasti*) Rakas?! Kumpi on sinulle rakas, hänkö vai minä? Kumpi?

NIINA

Sinä et ainakaan ole muuta kuin tyhmä. Etkö sinä ymmärrä, että jos hän onnistuu, niin minä olen vapaa — (*huutavalla voitonriemulla*) vapaa — vapaa! (*Liikutettuna, hiljaa*) Ja voin todella antautua — sinulle...

BORGSTRÖM

(*hämmästyksen ja onnen lyömänä*) Niina!

NIINA

(*pidättäytyen antautumasta*) Voi että ihmisen pitääkin olla niin heikko, ettei jaksaa odottaa!

BORGSTRÖM

Kun tämän tiedän, odotan vaikka kaksikymmentä vuotta!

NIINA

En minä sinusta. Voihan olla, että... että minä olen heikko.

BORGSTRÖM

Niina! Hän onnistuu! Hän onnistuu! Hänestä on tuleva maansa profeetta!

NIINA

En todella ole sinua vielä kiittänyt suuresta uhrauksestasi. (*Tahtoo kiittääkseen ottaa Borgströmiä kaulasta, mutta ei voi olla antautumatta rakkautensa valtaan*) Nanne!

BORGSTRÖM

(*syleillen häntä*) Niina, sinä olet minun!

NIINA

Sinun! Sinun!

Werner Söderström Osakeyhtiön näytelmäsarja:

1. Minna Canth: **Murtovarkaus.** 5-näyt. 5:—.
5. Larin Kyösti: **Tuhkimo ja kuninkaantytär.** 4-näyt. 10:—.
6. Minna Canth: **Anna-Liisa** 3-näyt. 2 painos. 5:—.
8. Maila Talvio: **Kauppaneuvoksen kuoltua.** 3-näyt. 5:50.
9. Z. Topelius: **Seikkailu saaristossa.** 2-näyt. 2:50.
10. Z. Topelius: **Titianin ensimmäinen rakkaus.** 1-näyt. 1:20.
11. Jonas Lie: **Wulffie ja Kumpu.** 3-näyt. 2:—.
15. Evald Jahnsson: **En ollenkaan muista.** 4-näyt. 3:—.
18. Z. Topelius: **Regina von Emmertitz.** 5-näyt. 10:—.
20. Maila Talvio: **Eri teitä.** 4-näyt. 5:50.
22. Eino Kalima: **Kaupungista palatua.** (sisältyy edelliseen) 2:50.
24. Juhani Aho: **Panu,** 4-näyt. 5:50.
25. Henrik Ibsen: **Nukke koti.** 3-näyt. 5:—.
26. Henrik Ibsen: **Pikku Eyolf.** 3-näyt. 5:50.
27. Z. Topelius: **50 vuotta myöhemmin** 3-näyt. 4:—.
28. Z. Topelius: **Kypron prinsessa.** 4-näyt. 10:—.
32. I M. Säck: **Kehräävä kuninkaantytär.** 3-näyt. 3:—.
36. Pontus Artti: **Kaksi näytelmää: „Sudet“** 1-näyt. ja **„Häpeä“** 4-näyt. 5:—.
35. Henrik Ibsen: **Merenneito.** 5-näyt. 5:—.
38. Konrad Lehtimäki: **Spartacus.** 5-näyt. 6:50.
39. Johannes Linnankoski: **Simson ja Delila.** 3-näyt. 10:—, sid. 15:—.
41. Hanna Jaakkola: **Ester Lönn.** 5-näyt. 5:—.
42. Selma Lagerlöf & Bernt Fredgren: **Suotorpan tyttö.** 4-näyt. 5:—.
43. Maila Talvio: **Kun meidän kaivosta vesi loppuu.** 1-näyt. 2 p. 2:—.
45. Artturi Järviuoma: **Pohjalaisia.** 3-näyt. 12:—.
46. Ruupert Kainulainen: **Karjalan kannaksella.** 3-näyt. 8:—.
47. Minna Canth: **Roinilan talossa.** 3-näyt. 5:—.
49. Maila Talvio: **Lempienien tyttäret.** 1-näyt. 2:—.
51. Maria Jotuni: **Savu-uhri.** 3-näyt. 5:—.
52. Henrik Ibsen: **Rakkauten komedia.** 3-näyt. 10:—.
53. Gerhart Hauptmann: **Hannele.** 2-näyt. 5:—.
54. Kyösti Somero: **Danton.** 4-näyt. historiallinen näytelmä. 9:—.
55. Otto Al' Antila: **Rannan isäntä.** 2-näyt. 1:25.
56. Artturi Leinonen: **Merkitty mies.** 3-näyt. 5:—.
57. Hjalmar Procopé: **Siltalan pehtori.** 4-näyt. 10:—.
58. Miina Häger-Kanninen: **Eroa miehilä.** 1-näyt. 2:—.
59. Helvi Herlevi: **Kuningasverta** 2-näyt. 2:—.
60. Ruupert Kainulainen: **Punainen pakolainen.** 3-näyt. 10:—.
61. Selma Lagerlöf: **Untuvainen.** 4-näyt. 9:—.
62. Kl. U. Suomela: **Vapauden veljet.** 4-näyt. kieltolakinäyt. 15:—.
63. Nikolai Gogol: **Reviisori.** 5-näyt. 15:—.
64. Eva Hirn: **Kallilan talo.** 2-näyt. —.
65. Maria Jotuni: **Miehen kylkiluu.** 3-näyt. 15:—.
66. Emil Elenius: **Pirun miekka.** 4-näyt. 12:—.
67. Eva Hirn: **Tienhaarassa.** 1-näyt. 4:—.
68. Romain Rolland: **Danton.** 3-näyt. 5:—.
69. Eva Hirn: **Sirkan kosija.** 1-näyt. 4:—.
70. Maila Talvio: **Viimeinen laiva.** 3-näyt. 16:—.
71. Larin Kyösti: **Ulkosaarelaiset.** 4-näyt. 15:—.
72. Aino Voipio: **Purjehdusmatka.** 2-näyt. 5:—.
73. S. Wettenhovi-Aspa: **Lauantai-iltoja.** 4-näyt. 15:—.
74. Laura Soinne: **Hukkasaari,** Satunäytelmä. 3-näyt. 12:—.
75. Väinö Voipio: **Lönnrot on tulossa.** 3-näyt. huvinäytelmä. 15:—.
76. Santeri Ivalo: **Ihu Vesainen.** 4-näyt. historiallinen näytelmä. 15:—.
77. Artturi Leinonen: **Herra Päätoimitaja.** 2-näyt. huvin. 12:—.
78. Raju Halla: **Preerian Prinsessa.** 3-näyt. huvin. 15:—.
79. Selma Anttila: **Kahdet kasvat.** 3-näyt. 15:—.
80. K. Kaslin: **Rakkaita vihollisia.** 1-näyt. 9:—.
81. Gustaf von Numers: **Pastori Jussilainen.** 4-näyt. 10:—.
82. Gustaf von Numers: **Tupaantuliais-tanssit.** 1-näyt. 5:—.
84. Anni Swan: **Lastenäytelmiä II.** 10:—.
83. Gustaf von Numers: **Kuopion takana.** 3-näyt. huvin. 12:—.
86. Artturi Leinonen: **Kapinoitsijat** 3-näyt. 5:—.
87. Artturi Leinonen: **Vanha Härmä.** 3-näyt. 5:—.
89. Henrik Ibsen: **Päiväkummun pidot.** 3-näyt. 10:—.
90. Maria Jotuni: **Kultainen vasikka.** 3-näyt. 9:—.
91. Eero Alpi: **Näkymättömät tulet.** 3-näyt. 12:—.
92. Helvi Herlevi: **Huutokauppa.** 3-näyt. 6:—.
93. L. L. Jyrähmi: **Pakolaiset.** 1-näyt. 8:—.
94. Eero Alpi: **Sininen kukka.** 1-näyt. 5:—.
95. Gustaf v. Numers: **Elinan surma.** 7-kuv. näyt. 15:—.
96. Gustaf v. Numers: **Tuukkalan tappelu.** 7-kuv. 15:—.